

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Grau

Data

Full Resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Autor/a:

Tutor/a:

Any:

Titulació:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès

ÍNDIX

1.Introducció.....	1
2.El Concepte de gènere i la lluita feminista.....	4
2.1 El moviment feminista, una breu pinzellada d'història.....	6
3.El feminisme convencional, a qui s'ha descuidat?	10
4. Situació de la dona africana, el feminisme negre.....	14
5.Àfrica a l'imaginari col·lectiu.....	18
6.La importància del mitjans, models de representació.....	20
6.1 Com son les dones al diari?.....	20
6.2 Les dones africanes a la premsa.....	22
7.Hipòtesi.....	25
8. Objectius i justificacions.....	27
9.Metodologia.....	30
9.1 Taules d'estudi.....	33
10. Resultats de l'estudi.....	36
10.1 Descripció.....	36
10.2 Resultats de l'anàlisi.....	38
11.Conclusions.....	52
12.Bibliografia.....	55
13.Annexos.....	58

1.INTRODUCCIÓ

Quan penso en el Feminisme tinc molt clara la seva definició i els objectius que persegueix, la teoria i la història d'aquest moviment m'han servit, durant els darrers anys, per emparaular idees i sentiments que m'han rondat pel cap des que tinc seny i, sobretot, per tenir una explicació d'aquelles coses que sempre he trobat incongruents pel que fa a les funcions i als rols dels dos gèneres. He llegit llibres, articles, revistes i he mirat molts reportatges que m'han ensenyat a sotmetre el meu entorn sota la lupa del gènere i a entendre millor el desequilibri històric que hi ha hagut entre les dones i els homes i que està profundament soterrat al substrat cultural que compartim.

Durant aquest procés de formació constant he pogut posar cara i ulls a les figures principals, mares d'aquest moviment i s'han convertit en potents referents per a mi. Hi ha un moment determinat, però, en el qual em veig obligada a aturar-me perquè l'essència del moviment se'm presenta distorsionada. M'adono d'un aspecte rellevant, si el feminisme és el moviment social que busca la igualtat de drets entre les dones i els homes, no pot ser que s'enquadri només a una part del planeta, no pot ser que l'acadèmia feminista, d'aquesta que jo he après, només tingui com a referents a figures occidentals perquè estic convençuda que en major o menor mesura, aquest sentiment existeix arreu del món i, per tant, és evident que els referents dels països perifèrics a l'occidentalisme han estat, i estan, majoritàriament omesos.

Llavors vaig adonar-me de com jo mateixa estava immersa en aquesta bombolla i havia ignorat els referents del meu origen, a aquelles activistes que s'assemblen a mi i que si no fos pel desplaçament de continent que vaig viure de petita, probablement hauria crescut admirant-les a elles també. És així, oberts els límits del meu pensament, com es modela l'objecte d'estudi d'aquest treball, és la manera de connectar dues realitats, dos continents que conformen la meua persona vehiculant-ho a través d'un moviment tan inspirador com ho és per a mi el feminisme.

Considero molt important treballar de valent per canviar les percepcions i estructures mentals de la societat que fan que sovint interpretem el món d'una forma polaritzada. En un dels extrems d'aquest pol, el positiu, tendim a col·locar-hi una petita part i deixem als dos terços restants a l'altre extrem, al negatiu, del qual pengen lloses com la pobresa, la fam, les malalties, la violència o la poca civilitat.

El que aquest eix no contempla són tots els elements entre un extrem i un altre, totes les narratives que trenquen amb l'estàndard i que treballen per construir un món més global, igualitari a on totes les nacions puguin sentir-se orgulloses d'explicar la seva pròpia història i trencar les caselles on se les ha col·locat històricament. No es tracta d'una cursa per aconseguir assemblar-se a l'extrem positiu sinó d'una labor d'autodefinir-se i de constituir-se com a amo i sobirà d'un mateix.

També he de dir que hi ha una meravellosa conjuntura al moment actual que fa més favorable que mai l'elaboració d'aquesta petita empresa. El món ha assistit als efectes del que alguns autors con Graciela Hierro (1992) consideren, des de finals de S.XX, la quarta onada del feminisme. Hem assistit a fenòmens reivindicatius enormes de les dones com el Time's Up dins de la indústria cinematogràfica de Hollywood, a el *Me Too*, una iniciativa de denúncia de les esteses pràctiques misògines i que van créixer d'una forma viral a les xares socials.

Un altre succés molt rellevant és el de l'últim Dia de la Dona que va tenir un impacte molt gran a escala internacional. A Espanya hi havia convocada una vaga d'aturament laboral, de consum i de cures que va ser seguida per més de 6 milions de dones i que, evidentment, va causar importants desequilibris en el funcionament de les infraestructures del país. Aquestes dades són meravelloses perquè rescaten al Feminisme de la prestatgeria de la biblioteca i demostren que està més viu que mai.

Un element més ha estat veure la resposta de la societat espanyola davant de la sentència del cas d'una violació múltiple ocorreguda a les festes de Sant Fermin de 2016 ha estat històrica. Moltes persones s'han mobilitzat arreu del país per protestar contra un sistema jurídic incapaç de jutjar les violacions amb l'eficàcia i la sensibilitat necessària i això ha obligat sistema polític i al jurídic a reaccionar. Aquest cas ha tingut ressò a nivell internacional, arribant fins i tot a la ONU i ha propiciat la creació d'una comissió, inicialment formada tota per juristes homes però després de més protestes socials, formada per 15 dones i 13 homes que reformaran els articles relacionats amb violacions que recull el Codi Penal. Aquest cas també ha generat el fenomen #YoSíTeCreo amb el qual moltes dones i homes han recolzat a la víctima La Manada per criticar que el sistema jurídic se centri en la víctima i en les seves reaccions en comptes de al/s agressors a l'hora de jutjar una violació.

Durant el mes de maig hem assistit també a la campanya creada per la unió *Mujeres de RTVE* anomenada *Así se manipula* a on les periodistes i els periodistes de la corporació denunciaven amb els seus propis testimonis els processos de manipulació d'informació als que estaven sotmesos. Aquesta campanya va tenir molt ressò i l'etiqueta amb la qual apareixia a les xarxes socials va estar col·locada als llocs més alts durant dies en una posició molt alta del debat virtual.

En general veiem que en aquest moment, el moviment feminista està vivint un repunt molt important que comportarà importants canvis socials que trencaran molts esquemes referents al gènere. La implicació de la joventut i la capacitat convocatòria i divulgativa de les xarxes socials estan sent molt rellevants en aquesta etapa. Segons el baròmetre del CIS, el percentatge de persones que consideren el feminisme com la seva ideologia ha augmentat del 2,3% al 4,2%, gairebé el doble en un any.

Un cop més, però, no contempen a les dones del que tradicionalment s'han anomenat el tercer món, per tant, una altra voluntat del treball és il·lustrar la labor de les dones negres del continent africà de les quals quasi no se'n parla però també han lluitat i segueixen fent-ho pels seus drets i pels dels seus països. Potser si segueix aquesta dinàmica podrem arribar al dia on el feminisme sigui un moviment global sòlid, inclusiu i basat en una xarxa d'ajuda i mútua de totes les dones del món.

He intentat realitzar aquest projecte amb una visió el més neutral possible perquè pot ser molt complicat entendre conceptes com la poligàmia o la imperant necessitat de tenir fills per complaure a la família per la distància cultural que em separa del continent africà. També he procurat tenir molt en compte que la igualtat de gènere, d'oportunitats i de drets és compatible amb la diversitat cultural i contextual de cada societat.

En definitiva, em proposo mostrar la relació que hi ha entre la imatge que ofereixen quatre mitjans escrits catalans de divulgació massiva de les dones negres del continent africà amb la situació real de moltes d'elles, concretament, en relació al seu activisme feminista. Ho faig amb l'objectiu de contribuir a canviar la visió tercermundista i subdesenvolupada que sovint tenim les persones que residim al món occidental sobre aquestes dones i no hi ha millor manera de fer-ho que a través del coneixement obtingut amb un estudi com aquest. Com va dir Gorge H.T Kimble, el més fosc d'Àfrica és la nostra ignorància sobre ella.

2. EL CONCEPTE DE GÈNERE I LA LLUITA FEMINISTA

Entenem el concepte de gènere com el resultat d'una sèrie d'elements contextuais i culturals que es convergeixen per modelar les característiques i funcions que una societat espera d'una persona en funció del seu sexe biològic. L'Organització de les Nacions Unides ho defineix com una construcció sociocultural que diferencia i configura els rols, les percepcions o els estatus de les dones i dels homes d'una societat. En definitiva, veiem que el gènere condiona a les persones i els seus actes però alhora, existeix perquè les mateixes persones s'encarreguen de materialitzar i perpetuar aquestes etiquetes, és una mena de relació simbiòtica que ha existit sempre i que ha seguit el decurs dels temps mutant per adaptar-se a les eventualitats que aquest presentava.

Al llarg de la història, la humanitat ha definit els rols i les funcions de dones i homes d'una societat en un intent d'enfrontar de la manera més eficaç possible les adversitats de l'entorn, la cobertura de l'alimentació i sobretot procreació per mantenir l'espècie. Quan els pobles van evolucionar del règim comú a la propietat privada, l'ús de la força física va ser un element decisiu en la l'ampliació i/o protecció de la terra amb la qual cosa les dones van quedar estrictament restringides a la llar amb la missió de garantir la solidesa de l'estructura familiar que és la que garantia la propietat privada. Altres institucions com l'església, el matrimoni o la burgesia també faran el possible per evitar l'emancipació de la dona i s'asseguraran que no aconseguixi la igualtat de gènere a través de lleis, normes i sobretot la tradició.

Aquests agents perpetuadors són els que el feminisme ha lluitat durant anys per canviar i aconseguir unes condicions millors per les dones. El moviment violeta ha batallat des dels finals del S.XIX, Susana Gamba (2008) explica que les dones havien participat en els grans moviments alliberadors del segle, en especial en la Revolució Francesa però la Declaració dels Homes i del Ciutadà (1789) no les incloïa, per tant es van començar a organitzar en moviments feministes i sufragistes per buscar l'empoderament i l'alliberació de la dona en una societat patriarcal que seguia sent patriarcal.

Quan parlem de feminisme ens venen al cap grans figures com Simone de Beauvoir o Virginia Wolf que són referents occidentals. Què passa quan parlem del feminisme africà? Els referents queden difuminats perquè una gran part de les lluites africanes pels drets estan segellades amb figures com Nelson Mandela o de Lucky Dube però de les femenines i els moviments que aquestes van liderar no en tenim coneixement. Aquest modest assaig pretén posar en rellevància la lluita de les dones africanes per assolir els seus drets analitzant des de l'era de la descolonització fins a l'actualitat alhora que observar si aquesta lluita, es veu reflectida d'alguna manera dins dels mitjans de comunicació de masses de Catalunya.

La participació de les dones en tots els àmbits de representació social i política fa que elles hi incloguin aquells elements que son rellevants per les dones, un exemple del que no és convenient és el primer consell de la dona d'Aràbia Saudita en el qual no hi ha la presència d'una sola dona. Les desigualtats de gènere¹ alenteixen el desenvolupament d'una la societat. Existeix una correlació evident entre els dos factors, els països amb indicadors de més desigualtat de gènere son també els que tenen uns índexs més alts de pobresa.

La cultura és un element clau per aconseguir canviar les percepcions i els estereotips de gènere perquè acostuma a ser el pretext per no alterar l'orde establert de les coses. A vegades, la resistència al canvi cultural prové de les pròpies dones. Chimamand Ngozie explica a *Tothom hauria de ser feminista (2013)* que sovint, se li apropen algunes dones grans nigerianes per dir-li que el feminisme no és compatible amb la cultura nigeriana, que les dones africanes no son feministes, que va en contra de la seva tradició i que les idees occidentals intenten canviar la seva cultura.

En aquest estudi pretenc centrar-me especialment en els processos de descolonització d'alguns països africans perquè les dones africanes van tenir-hi un paper molt rellevant. Aquest fenomen es podria explicar amb el concepte de governança participativa, que resulta molt útil per entendre com les dones africanes van aconseguir alguns drets públics de forma accelerada. Es tractava d'un procés del qual tota la població volia formar part, es volia deixar enrere els fets ocorreguts durant els darrers segles i de treballar amb perspectiva de futur, dones i homes, sense distinció. Aquesta manera de fer política garanteix l'eficàcia de les legislacions com a fruit d'un procés comú i a més resulta una pràctica molt valuosa per aconseguir el compliment de les polítiques públiques.

¹ L'Informe sobre Desenvolupament Humà de la ONU, de l'any 2016, ens indica com a 150 països del món les dones pateixen algun tipus de discriminació legal i com la majoria dels que presenten pitjors condicions són també dels que tenen un IDH més baix.

2.1 EL MOVIMENT FEMINISTA, UNA BREU PINZELLADA D'HISTÒRIA

Hi ha teòrics que situen l'inici formal del Feminisme com a moviment organitzat i teoritzat formalment durant el període de la Il·lustració però accepten que totes les mobilitzacions i manifestacions anteriors de les dones també conformen la base d'aquest moviment. La filòsofa Celia Amorós estableix uns criteris molt il·lustratius que ens permeten distingir clarament quins són els moviments socials que es poden considerar feministes. En primer lloc, es requereix que una dona, de forma individual o col·lectiva hagi expressat públicament la seva queixa per "l'injust i amarg destí" de les dones dins del patriarcat. En segon lloc, cal que es formuli una possibilitat de canvi, és a dir, que es desafii la tesi de determinació per naturalesa del destí social dels sexes. Finalment, en tercer lloc, és menester, que com a conseqüència de les situacions anteriors, es formuli una reivindicació.

En relació a aquests criteris, podem fer un breu recorregut dins la història del moviment Feminista. Les dones han estat històricament apartades de les activitats socials i transcendentals, i relegades a les que són privades, però algunes vegades, l'existència de determinades dones molt excepcionals com Cleòpatra o Joana d'Arc fa que elles també hagin perdurat a la història fins als nostres dies. Les primeres dones que s'escapen d'aquest factor d'excepcionalitat i de les que es té constància són les "précieuse" franceses que participaven en debats polítics i socials i les seves aportacions eren valorades positivament sense que el gènere les condicionés. Elles eren figures centrals dels primers espais democràtics moderns que permetrien que tant nobles com plebeus poguessin reunir-se i discutir sobre temes intel·lectuals d'interès.

Serà en aquest ambient a on pensadors com Rousseau idearan els principis de la posterior Revolució Francesa però un cop aconseguida aquesta, deixaran enrere a les seves companyes intel·lectuals i no les contemplaran a l'hora d'establir els drets de "l'home i el ciutadà" així que les dones seguiran vivint en desavantatge dels seus homòlegs masculins, explica Alicia Puelo (2002).

La primera onada del feminisme, doncs, neix a la modernitat com a manifestació més de les revolucions socials de finals del segle XVIII, que demanaven drets pels homes i ciutadans i no per les dones. A partir d'aquí s'anirà conformant com a moviment social consolidat. En aquest moment de la història estava tenint lloc la Il·lustració, que va significar un auge de la raó i el coneixement per sobre la ignorància humana i hi van tenir molt pes figures femenines implicades en totes les tasques intel·lectuals de les àrees públiques de la societat. Amorós (2011) parla d'una "Il·lustració oblidada" conformada per una gran quantitat d'obres d'autores i per un paper molt rellevant de les dones a la Revolució Francesa amb figures tan importants com Olympe de Gouges, partidària de la monarquia constitucional i redactora de la Declaració dels Drets de la Dona i de la Ciutadana (1791) o Théroigne de Méricourt.

Aquest auge intel·lectual femení va originar una resposta d'aversió masculina en tots els corrents del pensament. Van aparèixer filòsofs, sociòlegs, antropòlegs, etc, que van elaborar tot de treballs per demostrar que l'home és la mesura universal de tot, per tant, la dona es troba en una situació inferior. No totes les teories serien d'aquest caire, alguns teòrics com Nicolas de Cudorcet, admetrien els drets innats de les dones que estaven sent oprimits pel sistema.

La segona onada del feminisme se situa als anys 70 del segle XX. Com que el moviment havia viscut una expansió territorial, més enllà del Regne Unit i França, van aparèixer noves maneres de concebre'l, teoritzar-lo i d'executar-lo. Trobem que existeixen tres corrents principalment, un de feminisme radical, un de socialista i un de lliberal. Va ser en aquest context que es va introduir una nova visió del feminisme. Va deixar de ser d'igualtat, és a dir, com diu el mateix concepte, que creia en la necessitat d'assolir les mateixes condicions les dones que els homes, per passar a ser un feminisme de diferència, que consisteix a admetre que entre dones i homes existeixen diferències i per tant que cal treballar partir d'aquestes dessemblances per aconseguir la paritat de condicions.

Si tenim clar que la primera onada va estar caracteritzada per la ferma lluita sufragista i, es podria dir, pels drets públics de les dones, la segona també inclourà la per aspectes de l'àmbit privat relacionats amb la reproducció, la sexualitat, l'avortament, etc. El moviment feminista es va replantejar molts aspectes concernents al cos de les dones i a la propietat d'aquests en relació a la sexualitat, simbologia i enteniment que en tenia la societat per herència històrica i per continuïtat dels valors opressius contra el cos de les dones.

Anne Koedt planteja de forma sintetitzada els pilars fonamentals que sostindrien les lluites sobre aquest tòpic: el significat de llibertat sexual, el significat polític del plaer sexual i les arrels psicològiques del domini masculí i la subordinació femenina. El lema que acompanyarà a les reivindicacions d'aquesta etapa serà *allò personal és polític*, per reafirmar que calia tornar a definir la separació de l'espai considerat públic i el privat perquè no es podia fer l'un sense considerar l'altre, respectivament.

La reformulació de la sexualitat femenina serà un element molt necessari per combatre la ignorància supina que fins aquell moment hi havia sobre el tema. Aquest analfabetisme sexual era, i encara és, fruit d'un pensament androcèntric que estableix a l'home com a mesura dels elements del món. Tal com efecte l'arquitectura o a la medicina, també afectarà la sexualitat fent que la de les dones visquin a l'ombra i encerclades per institucions com la família, la religió, la tradició, etc.

El segon sexe (1949) cita Gregorio Marañón qui assegurava als seus estudis que les dones que aconseguien tenir orgasmes tenien característiques "viriloides" perquè sentir la libido de manera constant i regular era un tret únicament masculí, ja que l'impuls sexual té una "direcció única" (la masculina, s'entén) i la libido

femenina tan sols és una desviació de la principal. Sigmund Freud també faria estudis amb conclusions similars i com ells diversos estudiosos de diferents disciplines.

Es mobilitzaran dones d'Anglaterra, de Portugal, de Suècia, França, d'Itàlia, Alemanya i als Estats Units per la nova lluita feminista. El pensament polític imperant de les classes obreres en aquell context és el socialista i ens trobem que les reivindicacions obreres, consideraran innecessària la lluita feminista perquè l'opressió de les dones és una conseqüència del conflicte de classes i per tant, quan hi hagi la gran revolució socialista, totes les desigualtats, també la de gènere, quedaran enderrocades. En aquesta segona onada també neixen altres corrents feministes que aniran diversificant i enriquint el moviment. Algunes contemplen aspectes com la multiculturalitat, l'ecologisme, la globalització i donaran lloc a onades de feminisme lliberal, marxista, lèsbic i començarà a emergir també, el feminisme post colonial.

Serà durant el que s'anomena tercera onada del feminisme, que comença a desenvolupar-se als anys 90, quan moviments com el feminisme postcolonial comencin a tenir una força i projecció importants. Rebecca Walker (1992) va ser la primera autora que va utilitzar el concepte de "tercera onada" per definir la nova dimensió que estava prenent el moviment lila resultat de la presa de consciència de les dones que no es veien representades dins del Feminisme "convencional". Walker parla d'"integrar una ideologia d'igualtat i empoderament femení en la mateixa fibra de la meua vida" (any, pàgina) i crida a la germanor universal, indiferentment de la classe, l'ètnia o el poder econòmic.

Dins d'un món tan dinàmic i canviant, que el feminisme s'intentés encasellar era una utopia. Andrea Biswas (2004) parla d'una "nova onada" que ha d'adherir-se al llegat que li deixen els seus predecessors i alhora aconseguir integrar noves idees, noves fronteres i més particularitats per aconseguir descartar les generalitats que només contemplen a unes i n'exclouen d'altres. Biswas creu necessari exaltar, dins del moviment, les particularitats de cada grup i la diversitat cultural, social, religiosa, racial i sexual, d'aquesta manera, les dones seran conscients de les desigualtats en les quals es troben i podran combatre a partir d'elles.

En definitiva, es tracta d'una modernització i reconstrucció de la manera d'entendre el moviment feminista perquè totes les dones puguin apropiar-se'n per lluitar, des de les seves particularitats contextuais, per la igualtat de drets amb el gènere masculí. Durant aquesta onada també apareixeran les preocupacions per combatre els prototips impossibles de bellesa i les conseqüències que se'n deriven com ara els trastorns alimentaris, malalties de transmissió sexual, violència contra les dones o discriminació abordada des de la inclusió d'homes, entre altres assumptes.

El feminisme deixa de ser tan institucional i polaritzat (per classe, ètnia, religió, etc.) per passar a ser un espai “multidimensional” i heterogeni a on lluitar pels principis bàsics de la igualtat, renunciant a la dicotomia dona-home que enfrontava als dos gèneres a les onades anteriors del moviment, argumenta Biswas.

Actualment estem vivint la quarta onada del feminisme que neix per l’afartament de les dones occidentals davant les situacions de violència contra elles. Violència verbal, física, assetjament laboral i urbà, forta sexualització de molts àmbits públic i sistemes comunicatius (publicitat, cinema, mitjans de comunicació, etc), pressió estètica per la idealització dels prototips de bellesa, violència que es podrien classificar en tres categories: violència física, estructural i simbòlica. Tania Mezcó explica que aquesta darrera onada també pateix les constants investides del pensament conservador i patriarcal que actua amb diverses estratègies, des de criminalitzar a les dones que decideixen avortar, fins a l’ús despectiu del terme “feminazi”.

A l'onada en la qual vivim ara hi ha jugat un paper molt important la mediació tecnològica, que ha permès fenòmens de denúncia com ara el #MeToo o el Time’s up per acabar amb l’assetjament a Hollywood. Fixem-nos, però, com un tema tan seriós com l’assetjament laboral no ha esdevingut una notícia rellevant perquè en parlessin els diaris fins que ha estat encarnat per dones occidentals, amb alts poders adquisitius i amb influència social. Aquest se’n presenta com un motiu més per a l’elaboració d’aquest treball.

3.FEMISNIME CONVENCIONAL, A QUI S'HA DESCUIDAT?

Hi ha hagut diversos estudis contemporanis sobre la construcció de la imatge de les dones negres als espais de representació de les societats occidentals. Aquests espais inclouen la literatura, la publicitat, el cinema, les representacions populars i, evidentment, als mitjans de comunicació. La major part d'ells estan elaborats per acadèmics i sociòlegs residents a països occidentals, especialment als Estats Units però que són originaris de països que havien estat colonitzats.

Un exemple d'aquestes figures és Chande Talpade Monhanty, professora de la Universitat de Syracuse, nascuda a Mumbai, l'Índia. La seva obra més coneguda és *Under western eyes: feminist scholarship and colonial discourses* (1997) una reflexió crítica sobre el discurs homogeni de l'acadèmia feminista i com tradicionalment ha tipificat a les dones del tercer món atribuint-lis característiques lligades a la idea del "bàrbar" com un subjecte, inculte, que prioritza les emocions abans que la racionalitat, completament lligada a la tradició, la família o la religió i incapaç de prendre les seves pròpies decisions.

Aquest anàlisi convencional que ha fet el feminisme occidental sobre les dones del primer món ha estat de caràcter binari, reforçats per atributs del Tercer Món de tal manera que ha construït un discurs basat en l'alteritat, posant implícitament una barrera entre tot allò que no és culte, educat i amo de les seves pròpies decisions i allò que sí, que queda automàticament situat a l'altra extrem. En definitiva, Talpade critica que les dones del Tercer Món s'han definit com un subjecte monolític oblidant la immensitat dels territoris que componen el Tercer Món i tota la diversitat que això implica.

L'autora fa una especial crítica a l'editorial feminista anglesa Zed Books perquè tot i la voluntat d'aquesta de buscar una narrativa alternativa, les obres que crea estan concebudes des d'una visió occidental. Les seves obres dibuixen a les dones de tercer Món en una gama molt petita de colors que les acaba reduït a un grup de subjectes oprimits de forma horitzontal en societats patriarcals. Tenim assumit que no podem representar allò que no consta a alguna part del nostre imaginari, tant com no podem imaginar-nos un color que no haguem vist prèviament, per tant, aquesta narrativa etnocèntrica de la qual parla Talpade, no es pot explicar si no és considerant-la com un reflex del pensament comú provinent de l'herència històrica i cultural.

La vasant històrica és evident, però i la cultural? Anour Abdel-Malek (1981) citat per la mateixa autora, ho resumeix d'una forma clara. Parla de les noves formes de l'imperialisme contemporani exercides a través d'eines sofisticades que van enfocades a controlar "cors i ments" per garantir que els centres culturals occidentals, amb els seus monopolis de capital, avenços tecnològics, científics i industrials segueixin sent hegemònics (Talpade, p.335).

Bell Books ha elaborat estudis importants sobre la forma de retratar de la raça negra als espais de representació dins de la història contemporània dels Estats Units. Fa un recorregut des dels temps d'esclavitud fins als seus dies per poder analitzar profundament què signifiquen i què comporten les formes de representar a les persones negres, i en determinats episodis concrets, a les dones negres. A *Black Looks: race and representation* fa una reflexió que coincideix de forma acurada amb la idea que he estat desenvolupant fins ara i amb les "eines sofisticades" de les que parlava Abdel-Malek:

"Hi ha una connexió directa i permanent entre el manteniment del patriarcat supremacista blanc en aquesta societat i la institucionalització a través de mitjans de comunicació d'imatges específiques, representacions de raça, de negritud que suporten i mantenen l'opressió, l'explotació, i dominació global de totes les persones negres." (1992, pàgina 3).

Durant l'època colonial, els mitjans de comunicació (entesos com tot el conjunt de la infraestructura comunicativa d'una societat) dels països colonitzadors, legitimaven la invasió, l'explotació i la civilització del que després transformarien en el "Tercer Món". El colonialisme europeu va durar fins a mitjans del segle XX. Si ja no calia legitimar l'actuació dels països colonials, com s'havia de representar ara a "l'altre"? Stuart Hall parlava el 1997 a *The spectacular of the other* sobre la infantilització vinculada a les persones negres en aquests espais de representació².

Hall fa una classificació interessant sobre a l'oposició binària quan s'ha tractat de representar a "l'altre". Explica que convencionalment, les representacions occidentals han atribuït, per una banda, la cultura, és a dir, desenvolupament intel·lectual, aprenentatge i coneixement refinat, creença en la raó, presència d'institucions desenvolupades, restricció civilitzada de les emocions i de la sexualitat a la vida civil, etc, a la figura de l'home blanc. Per altra banda, la natura, és a dir, manca de civilització a la vida civil i sexual, oberta expressió de les emocions i sentiments per sobre de l'intel·lecte, dependència de les costums i rituals, manca d'institucions desenvolupades, etc, a la figura de l'home negre.

Aquesta reflexió em va fer caure en una altra classificació llegida prèviament, Simone de Beauvoir explica a *Le Deuxième Sexe* (1949) que històricament s'ha atribuït la naturalesa a la dona, com a font de vida, lligada de forma inalterable a les funcions reproductives i a la immanència:

² José María Perceval també parla de la infantilització de l'ètnia africana dins de l'imaginari col·lectiu a través dels mecanismes de transmissió. No només de la ètnia africana sinó de sud-americana. Pensem, per exemple, en les imatges de les ONG de nens petits malalts i indefensos que representen a subjectes incapaços de fer res per millorar la seva condició i expectants d'ajuda externa. Un altre exemple molt il·lustrador són els còmics de Tintin, a on les societats dels països on acudeix el protagonista a "salvar" acostumen a estar representades per un nen: *Tintin en el Temple del Sol* o *Tintin i els cigarrets del faraó. Nacionalismos, xenofobia y racismo en la comunicación: una perspectiva histórica, 1995.*

“La Naturaleza entera se le representa como una madre; la tierra es mujer; y la mujer está habitada por las mismas oscuras potencias que la tierra” (1949, p.30).

Als homes, en canvi se'ls ha vinculat amb la cultura, entesa com a voluntat de realitzar actes transcendents, fora de l'esfera privada i que el portin a dominar a la naturalesa. Ja sigui en la classificació de Hall com en la de Beauvoir, les dones queden relegades a un segon pla d'impassibilitat o ni tan sols es mencionen.

Le Deuxième Sexe diu que la sexualitat (gènere) no és l'únic element que defineix la consciència que tenen les dones sobre si mateixes sinó que és el reflex de la situació que depèn de l'estructura econòmica d'una societat, que també es podria definir com el grau de desenvolupament tècnic assolit. Seguint aquesta premissa de manera exacta es podria entendre perquè la narrativa literària sobre el moviment feminista ha ignorat tradicionalment al feminisme post colonial.

Amrita Bassu diu a *The challenge of local feminism: womans movements in global* (1995) que sovint s'ha interpretat el feminisme com una resposta a un procés de modernització socioeconòmica vinculat a la industrialització amb la qual cosa, la majoria d'estudis sobre el moviment feminista s'han centrat en l'Europa Occidental i d'Estats Units sense tenir en compte els moviments provinents de països menys desenvolupats. El feminisme acadèmic ha representat principalment a les dones de classe mitja i ha arraconat a les altres dones pobres, com per exemple les de l'Índia que han aconseguit grans èxits com la violència domèstica, les condicions de treball o les violacions, explica Bassu.

Tot i això, Robin Morgan, explica que el feminisme és un moviment transcultural i transnacional, de fet és dels pocs moviments socials que han triomfat internacionalment. Alguns dels motius de tal èxit es poden explicar per una condició similar de totes les dones a nivell global i també perquè la gran majoria de les societats són patriarcals. Tot i compartir determinades bases, el feminisme no es pot entendre si no es contempla la diversitat de textures i dimensions que engloba (Robin Morgan, 1984).

Els nacionalismes son un element fonamental a l'hora de parlar dels moviments feministes dels països descolonitzats. Bassu argumenta que el paper de les dones ha estat fonamental en alguns nacionalismes, aquest fenomen es pot observar a molts països d'Amèrica Llatina, l'Orient Mitjà o d'Àfrica, a on veiem entrellaçats moviments d'alliberació nacional per avançar cap a una democratització i deslliurar-se d'estats autoritaris amb moviments feministes³. L'assoliment d'aquestes llibertats s'ha traduït en la consideració de les demandes de les dones tot i que no sempre s'han arribat a complir les promeses íntegrament.

³ La importància de l'activisme femení a les revolucions nacionalistes es pot il·lustrar amb molts exemples. El moviment alliberador de Xile conta la dictadura de Pinochet o bé el moviment rus de principis dels 90, que tenia per lema "La democràcia sense les dones no es democràcia" que reivindicava que la reestructuració econòmica del país havia deixat a les dones a l'atur, que no estaven representades en els llocs de decisió, que seguien aguantant dures condicions laborals alhora que carregaven amb gairebé totes les tasques reproductives de la llar (Cynthia Cookburn, 1991). Un altre exemple és de les guerrilleres kurdes de localitats de l'Orient Mitjà com Síria, Turquia o Iraq, que s'han organitzat per combatre activament a l'Estat Islàmic a qui ja han guanyat més d'una batalla. Asseguren que lluiten per la llibertat del seu poble i per evitar que més dones caiguin en mans de l'organització terrorista.

4.SITUACIÓ ACTUAL DE LA DONA AFRICANA, FEMINISME NEGRE

La distància i la poca diversitat i profunditat que tenim les persones residents al món occidental ens pot portar a pensar que l'Àfrica i feminisme, no arriben a conjuguar-se en cap possible diccionari. Bàsicament es deu a la falta de referents, no tenim presents, en gran mesura, a figures de dones negres africanes que han estat i estan a peu de canó per reivindicar els seus drets.

Existeix una idea sobre les dones dels països menys desenvolupats, especialment antigues colònies, que planteja que el seu activisme, les seves protestes i reivindicacions i totes les seves reclamacions de millores socials xoquen amb la muralla de la pobresa i les males condicions de vida, per tant, abans de poder arribar a considerar les seves accions feministes, han d'haver "superat" aquesta barrera.

Wilber A Pinto (2003) considera que és important destacar que hi ha una diferència entre els moviments feministes i entre els moviments de les dones per aconseguir millores en les seves condicions i les de la seva comunitat, poble, país, etc. Ens trobem en molts casos, doncs, que els moviments de les dones negres africanes s'acosten més a la segona categoria que a la primera.

En la mateixa línia, Andrea Biswas explica mentre estava tenint lloc la segona onada feminista, les dones provinents de països pobres i de diverses classes socials, religions, cultures o nivells educatius no van reivindicar la igualtat de gènere perquè el tipus d'igualtat que elles buscaven no era la mateixa que la que perseguien les dones europees i nord-americanes. Argumenta que elles havien de lluitar primer contra la violència domèstica, l'abús sexual i l'extirpació d'òrgans genitals.

Tots dos autors cauen en el parany de l'alteritat, a on hi ha d'haver un elles i nosaltres. La meua proposta és el replantejament del pensament feminista en si, no com a un dogma que s'ha de conceptualitzar i d'aplicar d'una determinada manera sinó com un substrat latent a l'esperit de cada dona oprimida de la manera que sigui, i que un cop es desperta aquest sentiment, s'organitza i lluita per combatre amb els objectius que necessita assolir i els mitjans que pot utilitzar.

Si tota aquella teoria, moviment, acció que lluita per buscar la millora de la condició femenina respecte als homes es pot classificar com a Feminisme, què fa que les lluites de les dones d'aquests països pobres als quals es refereix Biswas no ho siguin? Que no han llegit l'acadèmia feminista? Que la seva manera de dur a terme la lluita no es correspon a la de les dones (i no totes) occidentals? Que els drets que volen aconseguir tampoc? Que no estan prou avançades per poder comprendre i abraçar el moviment? Les dones negres africanes del període de descolonització haurien respost "no" a aquestes preguntes però això no va impedir que les seves accions i activisme les fessin imprescindibles durant els processos d'alliberament nacional.

Des del 1880 fins a l'inici de la Primera Guerra Mundial, algunes potències europees van fer una cursa per colonitzar el continent africà i així poder establir-hi els seus imperis. Volien proveir-se de matèries primeres que els hi permetéssim dur a terme el desenvolupament industrial dels seus respectius països. Es tracta del Regne Unit, Alemanya, França, Itàlia, Espanya, Portugal, Bèlgica, principalment.

Després de segles d'explotació, els processos de descolonització del continent africà van començar a finals dels anys 50, posteriorment a Orient Mitjà i a Àsia, a on ja s'hi havien materialitzat situacions similars. Les figures que van liderar aquests moviments d'emancipació tenien ideologies socialistes i antiimperialistes de tal manera que volien pels seus països, d'entrada, la independència nacional i després, tot un procés de modernització de les infraestructures i pensament. Gorge Balandier exemplifica aquesta afirmació amb la situació post colonial de Ghana, que un cop va aconseguir "escapar del domini britànic" i ser independent el 1956, el Doctor Kwame Nkrumah va convertir-se en el líder que emocionaria a la població amb la seva proposta modernista i socialitzant que alhora respectava els valors culturals tradicionals.

El paper de les dones serà molt important en aquests moviments d'alliberament nacional encara que als llibres d'història no es contempli d'aquesta manera. Un exemple d'aquests països és Uganda, que va ser un protectorat britànic des del 1894 fins al 1962, i d'on les dones són un dels primers referents en la lluita feminista negra, potser per influència de les dones britàniques. Salima Bakoré (2017) explica que les dones dels administradors i les germanes missioneres ja havent creat associacions de dones per ensenyar-les a dur a terme les tasques de la llar i que d'altra banda, al Congo Belga, les feministes i missioneres estaven portant a terme una tasca semblant. Aquesta podria haver estat la llavor de les mobilitzacions femenines que lluitarien per a l'alliberament de la nació i d'elles mateixes.

Després d'assolir la independència, es va crear la Lliga de Dones d'Uganda qui va invertir molts esforços per implantar l'educació de les dones ugandeses. La Lliga també va obrir hospitals i guarderies. L'any 1945, a l'escola que actualment és la Universitat Makerere, hi van crear un departament d'estudis per les dones que buscava promoure les oportunitats de les dones (Bakoré, 2007). Aquesta associació també influirà en l'aprovació de les lleis que afavorien els drets de les dones com la del matrimoni, de divorci o d'herència.

Actualment existeix l'Acadèmia de Lideratge de Lligues Femenines, una federació de totes les lligues femenines dels sis partits polítics del país i que treballen per assegurar-se que els temes d'interès per les dones del país estiguin a les agendes polítiques a través de propostes i d'assessorament. També es dediquen a impartir xerrades educatives per seguir intentant garantir la participació i compromís de les dones ugandeses als processos polítics del país.

A Mali, per exemple, la situació de les dones rurals és dura perquè dediquen tot el seu temps a dur a terme tasques de producció i de reproducció: anar a buscar llenya, aigua, cuinar, a l'agricultura, etc. Un dels presidents del país en va fer referència com a verdaderes bèsties de càrrega perquè sobre elles pesen totes les tasques dures. A més a més, s'han d'enfrontar a la dura tradició de l'ablació. Sira Diop, una important activista malinesa que ha estat molts anys presidenta de la Unió Nacional de Dones de Mali, explica que és important que les dones urbanes (independents, amb negocis propis, estudis, accés a crèdit bancari, a informació, etc) ajudin a les dones rurals. Primer de tot s'ha d'aconseguir descarregar-les de feina perquè tinguin temps per estudiar, llegir i prendre consciència de la seva condició i podran tenir una vida millor, explica Diop. L'activista és coneguda per la seva frase "no cremem els nostres sostenidors, tot el que volem és una mica de temps lliure".

Ramata DÍa, una altra activista rellevant del país creu que l'emancipació real de la dona negra africana rural es materialitzarà quan aquestes obtinguin independència econòmica. Elles fan el 70% del treball agrícola, el 80% de producció alimentària i entre el 60 i 90% de la comercialització dels mateixos però tot i això no tenen la possibilitat de demanar crèdits bancaris, ni de ser propietàries de les terres que elles mateixes cultiven, ni d'instruir-se per poder elaborar millor les seves tasques. Un dels objectius principals dels grups feministes de Mali és aconseguir que els homes reconguin el mèrit de la feina de les dones i els hi permetin accedir al crèdit i a la gestió dels recursos.

En general podem observar que existeix una dicotomia entre la dona rural, que es troba més lligada a la terra i a les tasques domèstiques i entre la dona urbana, que està relativament emancipada però clarament en pitjors condicions que els homes. El perfil de la primera dona, és el que hem vist representat tradicionalment als sistemes de comunicació occidentals. El que aquests sistemes no mostren és la lluita de les associacions, grups, polítiques, etc, que treballen perquè de manera transversal, les dones africanes vagin alliberant-se de les cadenes assignades pel gènere perquè si elles conformen la meitat de la població, és lògic que si aconseguixen els privilegis dels quals l'altra meitat de la població ja disposa, tot el conjunt, global, serà més feliç.

Als anys 90, els nous governs africans, resultat de l'emancipació de les antigues colònies, van reconèixer els grups mobilitzats favor dels drets de les dones i es van poder incorporar als governs (Bakoré, 2007). Des de les cúpules de poder, van dur a terme moltes iniciatives i gràcies a això hi va haver importants avenços en l'escolarització de les nenes, en les millores d'higiene i benestar, dels drets socials alhora que van treballar per fer conferències, xerrades, convencions i tot d'activitats educatives que avui en dia segueixen en peu.

En definitiva observem que sí que existeix una xarxa de lluita feminista africana, però la majoritàriament, la desconeixem. També veiem que existeixen tota una sèrie de referents femenins dels quals no ens sonen els noms perquè no en sentim a parlar però que són molt importants i posen cara i ulls als moviments feministes de les dones negres del continent africà. Algunes d'ells son Jeanne Dambendzet i Rosalie Matondo, política i ministra de Congo, respectivament. Paulina Chiziane, autora molt important de Mozambique, Ama Ata Aidoo, escriptora ghanesa, una de les pioneres que a plantejar temes relacionats amb la igualtat de gènere de les dones ghaneses durant descolonització o Chimamanda Ngozi Adichie, escriptora feminista nigeriana de ressò mundial actualment.

5.ÀFRICA A L'IMAGINARI COL·LECTIU

El 1948, el Banc Mundial va publicar una classificació de la riquesa que situava com a pobres tots aquells països amb una renda per càpita interior als 100 dòlars⁴. Automàticament, dos terços del món van quedar inclosos definits amb aquesta etiqueta que ha condicionat el seu desenvolupament econòmic, la seva activitat política i sobretot la imatge internacional que es projecta sobre aquests països.

Al 1996, Arturo Escobar parlava de la falla del Tercer Món i la definia com una mena d'invenció molt útil per crear la narrativa mundial estructurada en una part desenvolupada del món i una altra que necessitava fer aquest procés i per tant calia cooperar-hi. Explica que tot i la desaparició del Segon Món, aquesta narrativa ha persistit perquè ha servit per estructurar un el planeta basant-se en fronteres físiques i mentals construïdes sobre la raça, la religió, la cultura, la classe i, el gènere com explica Arturo Escobar (1998).

El fet que la narrativa global hagi estat cartografiada d'aquesta manera no només ha tingut i té conseqüències econòmiques, polítiques o culturals, sinó que ha teixit l'imaginari col·lectiu del planeta amb un conjunt d'idees subjacents que dibuixen les formes de ser i pensar del món. És un discurs global que parangona desenvolupament amb creixement econòmic deixant a l'ombra les característiques i complexitats culturals de les diverses regions del "Tercer Món". Aquesta concepció, extrapolada al pensament de la població comú, s'ha traduït en estereotips i prejudicis, que sovint reflecteixen la realitat, però tan sols una part d'ella.

Existeix tot un engranatge de producció de coneixement completament tenyit de discurs amb el pi de perpetuar la "falla" del tercer món. La perspectiva històrica dels sistemes educatius, la consolidació de perfils de representació en l'industrial cultural, el mecanisme de les organitzacions no governamentals, etc. Des del meu punt de vista, la peça més decisiva d'aquest engranatge són els mitjans de comunicació. Erving Goffman explica que les persones no tenim la capacitat d'entendre la realitat d'una manera global així que la classifiquem en diverses categories. Aquestes categories són fruit d'un conjunt de normes socials assimilades, de la pròpia experiència i sobretot de la percepció externa dels successos que no podem arribar a veure ni valorar així que deleguem aquesta responsabilitat en agents comunicatius com la televisió, els diaris, les pel·lícules o bé el que ens diuen les persones i les institucions en les quals confiem.

Dins d'aquest marc general hi trobem la concepció occidental que la dona del Tercer Món, no només en la construcció del seu perfil que han fet els mecanismes de representació sinó del propi moviment feminista occidental, que immers en el

4

marc del Primer Món, la concep d'una manera paternalista i la defineix com a religiosa, familiar, analfabetes, domèstiques, poc conscients del seus drets i a vegades revolucionaries, no per la seva condició sinó pels conflictes de les zones on habiten (Mohanty, 1984). Chandra Talpade Mohanty retratava aquesta realitat a finals dels anys 80 i d'alguna manera, aquests prejudicis han aconseguit filtrar-se fins al pensament actual. María Josefina Calvo (2003) parla d'una discriminació negativa que pateixen aquestes dones no només pel fet de ser-ho sinó perquè pertanyen a "determinades ètnies infravalorades per efecte de la colonització".

6.LA IMPORTÀNCIA DELS MITJANS, MODELS DE REPRESENTACIÓ

Com que els mitjans de comunicació són, en teoria, un reflex (tardà) de la societat, quan consumim els seus continguts, els qualifiquem com a verídics perquè conformen una font de coneixement reconeguda. El perill de tenir una fe gairebé completa en els mitjans de comunicació és que ens podem quedar immersos en una bombolla d'història única, la qual és molt perillosa, segons explica Chimamanda Ngozi Adichie (2009) perquè ens condueix a tenir una idea errònia de les realitats que ens presenten. Els mitjans, i en aquest cas incloc els sistemes, en general, de comunicació tendeixen a crear arquetips, perfils formats per tots els aspectes estereotípics que es coneixen d'una societat o un col·lectiu i per tant, pels consumidors dels continguts arquetípics, tot un continent, pot estar basat en un arquetip. Com es construeixen, doncs, els arquetips de la societat africana?

6.1 COM SON LES DONES AL DIARI?

Joana Gallego, la directora de l'Observatori per la Igualtat de la Universitat Autònoma de Barcelona, va realitzar un estudi junt amb Elvira Altés, Maria Eugenia Melús, Jaume Soriano i Maria José Cantón, sobre les dinàmiques de producció de la informació relacionada amb el gènere femení. Van dur a terme l'observació, des de dins, de diversos mitjans generalistes espanyols i les conclusions que van extreure son molt rellevants.

D'entrada van detectar una infrarepresentació de les dones i a més a més, estereotipada amb categories tradicionals com mares, ames de casa, cuidadores o objectes sexuals. Davant d'aquesta dinàmica, l'estudi constata que els mitjans no tenen la tenen prou habilitat per reflectir els canvis de la naturalesa estructural amb la qual cosa segueixen reproduint els patrons que ja coneixen.

Una altra observació que van poder fer és que les notícies relacionades amb homes es concentraven en les seccions de Política i Economia i la informació estava despersonalitzada, institucionalitzada, era fàctica i immediata, el que l'estudi considera seccions "dures". Les notícies relacionades amb dones, en canvi, es trobaven majoritàriament dins de Cultura, Societat, Espectacle i Gent i estaven basades en la personalització, l'interès per les persones, els grups i les activitats socials, la tematització i la extemporaneïtat i aquestes conformaven les notícies "toves" ⁵.

⁵ Seguint aquesta classificació de la informació, les notícies dures es podrien descriure també com les transcendents i decisives per al funcionament i manteniment dels sistemes imperants i les notícies, toves, en canvi, podrien estar etiquetades com els poc transcendents i fins i tot complementàries i supèrflues. D'aquesta dinàmica podem deduir dos comportaments de la nostra societat. El primer d'ells és un element sistemàtic: les institucions de poder centren la seva activitat en la política i l'economia i deixen com a perifèrics els camps socials. Un clar exemple és la distribució dels pressupostos de l'estat. L'informe del CONCA del març de 2017 revelava que els pressupostos de l'estat no dedicaven mai més d'un 7% a l'àmbit de la cultura. El mitjans de comunicació acaben reproduint aquesta mateix comportament sistemàtic i prioritzen les notícies relacionades amb la política o la economia més que les de caràcter social. Les persones, que son qui realment importa perquè la informació els hi interessa i

L'estudi conclou que la informació és el resultat d'una sèrie de factors estructurals, grupals, socioculturals, individuals que condicionen el discurs informatiu, afirma l'estudi. Amb aquesta classificació, és evident que considerar l'objectivitat com a pedra angular del periodisme és una fal·làcia i, per tant, la subjectivitat, que és una barreja entre consciència i experiència, és qui realment acaba dissenyant una informació. Una persona que no creu verdaderament en la llibertat per avortar, per exemple, difícilment podrà cobrir de forma eficaç una informació relacionada amb aquest dret.

L'estudi de Gallego, Altés, Melús, Soriano i Cantón és de principis de l'any 2002, 16 anys després, un estudi de l'Observatori Europeu de Periodisme, ha desvelat aquest mateix 2018, que a tots 12 països de la mostra seleccionada, els periodistes firmen el 41% de les notícies i les periodistes, en canvi, un 23%. Això succeeix tot i que la meitat de les plantilles dels diaris són dones i la majoria de persones que estudien periodisme, també son dones.

El Consell Nacional de les Dones de Catalunya va celebrar una Comissió de la Condió Jurídica i Social de la Dona el març de 2018 i en el comunicat que insta a les empreses de comunicació a adoptar les següents mesures:

- Mostrar una imatge equilibrada i no estereotipada de les dones en els mitjans de comunicació evitant, entre d'altres, l'ús del cos femení com a reclam.
- Promocionar totes les eines i bones pràctiques existents (com el cercador d'expertes de l'Institut Català de les Dones) per garantir una presència paritària de les dones en els mitjans.
- Promoure l'accés de les dones en els òrgans de direcció i garantir la paritat en els equips professionals.
- Formar adequadament en perspectiva de gènere i en la utilització d'un llenguatge inclusiu.
- Revisar les mesures adoptades per avaluar les seves repercussions i, en virtut de la Llei 17/2015, retirar les subvencions i ajudes que puguin tenir els mitjans de comunicació que incompleixin alguna de les disposicions, tal com recull el règim sancionador.
- Oferir suport a les xarxes de dones periodistes i comunicadores que treballen per una comunicació no sexista.

Font: CNDC.

És evident que la infrarepresentació de la qual parlava l'estudi del 2002 i la mostra estereotipada de les dones segueix present als mitjans de comunicació si al març del 2018 encara resulta necessari haver de recordar aquests principis a les empreses de comunicació. Si a aquestes condicions hi afegim pobresa, fam, males

afecte a elles, han quedat completament desplaçades del focus periodístic, molts mitjans han perdut la perspectiva social i han convertit les seves pàgines en un recull de declaracions polítiques.

condicions i violència que acostuma a rodejar a les notícies referents a dones africanes, veiem que l'estigma s'agreuja encara més vers aquest col·lectiu.

6.2 LES DONES AFRICANES A LA PREMSA

La representació de les dones africanes als mitjans de comunicació és precisament l'objecte d'estudi d'aquest exercici amb la qual cosa, resulta interessant construir un marc interpretatiu més gran per poder interpretar d'una manera contextualitzada i argumentada, els resultats de la investigació. Abans d'elaborar l'anàlisi en si, és pertinent veure com es representa a les dones negres en els sistemes de comunicació, és a dir, a la televisió, el cinema o la publicitat.

Lucía Mbomio (2008) elabora una classificació interessant sobre els arquetips que encarnen dones negres quan apareixen representats en alguna producció espanyola. Explica que les dones acostumen a ser representades com una figura cuidadora⁶ o com a “la negra calenta”⁷. Pensem en els anuncis de les ONG que ajuden a alguns països africans, per exemple. Les criatures malnodrides o malaltes que hi apareixen estan sempre acompanyades de les seves mares, no hi veiem mai als pares, ni avis ni tiets. Què ens està volent dir aquesta narrativa? Que les dones africanes només fan de mare. Les veiem en una situació passiva, dedicant-se només a la cura i el més rellevant, l'espera d'ajuda perquè no són capaces de millorar la seva situació elles mateixes i per tant, representen a una societat infantilitzada, no adulta i sobretot passiva.

La categoria de cuidadores em remet a *Women, Race and Class* (1981), d'Angela Davis a on fa un estudi molt interessant per intentar aproximar-se com havia estat la vida de les dones esclaves negres dels Estats Units. Explica com van estar tractades durant segles de forma idèntica als seus companys homes perquè, els amos, simplement eren unitats rentables de força de treball. Més endavant se les va considerar com “parteres” perquè la població esclava estava disminuint i per tant els nens esclaus es van convertir en un producte de gran valor.

Quan l'esclavitud va deixar de ser legal, a la segona meitat del S.XIX, la majoria de la població negra que havia estat esclava es va traslladar al treball domèstic a on

⁶ Al seu article *Queremos hacer de nosotras, no de lo que somos para vosotras*, Mbomio exemplifica aquestes categories amb *Marisol rumbo a Río* (1963) a on la protagonista tenia a una cuidadora negra que les ajudarà a ella i a la seva germana a omplir el seu somni. Un altre exemple més actual és amb la producció d'Antena 3 *Allí abajo*, a on apareix dona brasiliana negra, cuidadora de la mare d'un dels protagonistes i que a més a més encara un munt d'estereotips relacionats amb el seu perfil: és guapa, és sexy, balla bé, etc, explica l'articulista.

⁷

Aquesta segona categoria es deu a la hipersexualització de les persones negres a les pantalles, afecta tant a dones com a homes però en especial a les primeres. Mboni explica que la hipersexualització de les figures, especialment femenines afecta a molts altres col·lectius però degut al fet que de les persones afrodescendents no es coneix ni promou cap altre aspecte, aquest procés les afecta més greument. Fa una visió retrospectiva molt interessant que explica com els colonitzadors occidentals van interpretar la nuesa dels indígenes com una manifestació de sexualitat “massiva” i com aquesta idea s'ha traslladat fins avui en dia amb fenòmens com la propagació viral i persistent de l'imatge de *Whatsapp* d'un home negre que té un òrgan reproductiu d'una gran mida.

seguien estant sotmesos a condicions inhumanes i tractes degradants. Les dones, particularment, es dedicaven a la cuina, la neteja, al manteniment de les llars de les famílies blanques que els contractaven i, especialment, a tenir cura de les criatures.

Un assaig escrit per Isabel Eaton titulat *The Philadelphiata Negro*, publicat a l'any 1889 pel sociòleg William Edward Burghardt Du Bois revelava que un 60% de la població negra ex esclava de Pensilvania treballava en algun tipus de tasca domèstica. Aquestes dades no estan desgranades per gènere però tractant-se de més de la meitat de la població, es coherent pensar que engloben un nombre molt elevat de població femenina. La mateixa Eaton, per dur a terme el seu estudi, va realitzar entrevistes a dones negres que havien estat mestres d'escola i que després de ser acomiadades s'havien vist obligades a treballar en serveis de bugaderia i cuina i a dones blanques que contractaven els serveis de les primeres.

El 99% de les contractadores van assegurar que preferien tenir a una treballadora domèstica negra i la majoria ho argumentaven dient que eren empleades fidels, honrades, treballadores, meticuloses, molt agraïdes. La única dona que va admetre que preferia els serveis d'una dona que no fos negra va dir explicar que en les ocasions que havia contractat a dones negres era perquè "donaven més la impressió de serventes".

Davis explica que el paternalisme i la condescendència, orígens d'aquestes idees, feien que les entrevistades es pensessin que estaven ajudant a les serventes negres lloant-ne les habilitats laborals i servicials però en realitat, el que estaven fent era reafirmar la base de tota la teoria legitimadora de l'esclavitud que classificaven a les persones negres com a idònies per realitzar tasques de servitud i subordinació. Fixem-nos com aquestes idees aconseguïen passar el sedàs del temps i de la memòria i acaben reproduïdes en obres com *Criadas y señoras* a l'any 2011.

Als Estats Units, degut a la població afroamericana tant voluminosa, el conflicte de la representació hi és de manera persistent. Roxane Gay, columnista de *The New York Times* escriu al l'article *The Oscars and Hollywood's race problema* (2016) que a ella li agraden molt les pel·lícules i gaudeix veient-les però després se sent decebuda perquè no hi troba referents positius que s'assemblin a ella. La culminació d'aquesta poca presència de dones negres, adultes i protagonistes és el fenomen de la Cerimònia dels Òscars de 2017 a on hi va haver una falta molt considerable de diversitat racial entre nominats i premiats.

Mbomio també fa referència a la representació dels homes negres, argumenta que apareixen representats molt sovint com a "el bon salvatge" o bé "el negre ferotge" a produccions com *Palmeras en la nieve* o *El cuaderno de Sara* que mostrant aquests arquetips, el que fan és perpetuar les idees atàviques que hi ha vinculades a les persones africanes que, evidentment, no contemplen el progrés, ni de les

noves narratives⁸, ni les noves formes d'organització social. En definitiva, no contemplen el treball i la voluntat de trencar amb el discurs imperant per poder escriure'n un des dels propis ulls amb l'orgull i la celebració de la pròpia identitat.

La indústria cultural espanyola, per influència de la americana o bé per les relacions directes, durant la colonització amb països com Guinea Equatorial, a on es van establir determinats sistemes de símbols derivats de les formes d'organització socials relacionades amb l'esclavitud, hi veiem que aquelles mateixes idees que vinculen a les dones negres amb tasques domèstiques de servitud, la llar, criança, etc. Aquests codis socials s'han perpetuat al llarg dels anys han viatjat en el temps i fins a arribar a les nostres pantalles i als nostres subconscients a l'actualitat.

Quan es tracta la imatge de les dones negres representades als mitjans de comunicació espanyols i catalans, Zury Ayomide (2018) argumenta que el que es promou d'elles és negatiu. Diu que els temes relacionats amb dones negres gairebé sempre son d'un caire negatiu, estan carregats d'estereotips i generalment, vinculats amb la marginalitat. Aquestes narratives tenen com a conseqüència que les dones negres no se sentin empoderades perquè no troben quasi mai cap referent als mitjans amb el que es puguin sentir identificades.

El conjunt d'aquestes referències em porten a pensar que els sistemes de comunicació (elements més essencials per la construcció i organització d'una societat i el pensament de la mateixa) occidentals, no tenen com a prioritat representar de forma inclusiva i positiva als grups que no encaixin en la figura central: l'home blanc. Vindria a ser un esquema semblant al de la ceba americana, que té com a conseqüència la disminució de privilegis, de consideració i estatus social i de les possibilitats de realitzar-te plenament amb igualtat de condicions, a mesura que t'allunyes del nucli de la metafòrica hortalissa.

⁸ T.I.N.A és el nom del primer disc del cantant Richard Obiama conegut artísticament com Fuse ODG, és d'origen ghanès i nascut al sud de Londres. Aquestes sigles responen per *This is a new Africa*, un moviment cultural, amb una base sobretot musical, que té com a objectiu mostrar una nova imatge "exitosa i positiva" d'Àfrica, explica l'artista, per contrarestar tota imatge negativa que ha vist al llarg de la seva vida creixent a Londres. La iniciativa va arrencar amb el single *Antenna* que va tenir ressò mundial arribant fins a les oïdes del llavors primer ministre anglès, David Cameron, qui va admetre ser un fan del ritme de la cançó i de l'*Azonto*, el ball que l'acompanya. T.I.N.A també realitza obres social que intenten allunyar als joves de la delinqüència treballant per potenciar la seva creativitat.

7.HIPOTESI

Elaborant una síntesi de tots els referents anteriors i basant-me en la pròpia experiència, a continuació em dispo a plantejar la hipòtesi central d'aquest treball. Abans, em dispo a definir el marc teòric al qual m'adscriu per a l'elaboració de l'activitat. Parteixo de la Teoria de l'enquadrament, d'Erving Goffman, que assegura que les persones perceben la realitat d'una manera determinada en funció de com aquesta realitat és enquadrada pels mitjans de comunicació. Els mitjans funcionen com l'objectiu d'una càmera, que efectivament retrata la realitat però som conscients que no en la seva totalitat.

En funció del teleobjectiu de la càmera, de la distorsió que provoquin les lents de l'objectiu, de la velocitat d'obturació, de la llum i de molts altres factors, una fotografia pot acabar mostrant una petita part gens representativa del conjunt de l'escena d'on s'ha extret. Els mitjans de comunicació fan un procés molt semblant a l'hora d'elaborar les notícies. Aquesta falta de representació total es pot deure a les limitacions geogràfiques, quan la distància dels successos i per conseqüència la manca de recursos per poder cobrir-ho adequadament fan que s'expliquin els successos amb poca informació i provinent d'agències internacionals. També es pot deure a les pròpies limitacions físiques d'un diari escrit: la falta d'espai o de temps per treballar en un tema de manera més profunda. Finalment, es pot deure a la impossibilitat de crear un discurs diferent entorn a un tema determinat perquè l'objectiu de la càmera s'ha mantingut sempre tant tancat que no es coneix com ampliar els horitzons de la fotografia.

Si els mitjans/sistemes de comunicació occidentals han retratat tradicionalment a les dones africanes de la mateixa manera, és complicat que canviïn el seu discurs i més tenint en compte que els mitjans sempre van per darrere de la realitat⁹, sigui de forma conscient o no. Aquesta mateixa reflexió no seria necessària de fer, de fet, tot aquest treball, si els espectadors dels sistemes/mitjans de comunicació prèviament esmentats la tinguessin en compte a l'hora de consumir-ne els productes. És a dir, si quan els espectadors de la televisió fossin bombardejats a la televisió amb anuncis d'ONG plens de criatures negres desnodrides pensessin simultàniament que això no és tot el que passa al llarg i ample del continent africà, podrien construir-se una visió més equitativa i propera a la realitat.

⁹ Faig aquesta reflexió perquè, sovint, la realitat és molt diversa de com la veiem representada als diaris. Les notícies, a més a més, poden anar carregades d'estereotips i missatges que sembla que juguin a mantenir determinats temes lluny de qualsevol visió que no sigui la ja dominant. Un exemple serien els titulars que anuncien els mèrits de les primeres dones en ocupar algun tipus de càrrec o de dur a terme algun tipus d'activitat majoritàriament masculina. Després de tants anys de lluita i esforç de les dones per estar presents a la vida pública, la premsa les segueix tractant de forma excepcional, com si els objectius que assoleixen no els hi haguessin de pertànyer per ser dones però, pel seu esforç, els han aconseguit. El que els mitjans de comunicació haurien de fer és, simplement, explicar aquests mèrits sense destacar-ne el gènere per poder caminar cap a la normalitat i la igualtat. Que en tots aquets anys no ho hagin fet encara em fa pensar en una voluntat de mantenir al gènere femení en un permanent estat d'infantilització i per tant, subordinació, com qui justament està començant quan en realitat ja fa molts anys que hi ha dones ministres, presidentes, científiques, esportistes, etc.

La part quantitativa d'aquests estudi em permet fer referència a una altra teoria de la comunicació, la de l'establiment de l'agenda comunicativa de Maxwell McCombs que en un sistema comunicatiu, amb mitjans de comunicació com a referència, només es parla dels temes que els mitjans consideren rellevants i per tant, aquells que no tracta, acaben sent invisibilitats a ulls del públic consumidor de la informació. Dit això, la meua hipòtesi és que els mitjans de masses catalans, de premsa escrita, en consonància a la dinàmica tradicional occidental, no reflecteixen una imatge positiva ni de progrés de les dones negres africanes.

8. OBJECTIUS I JUSTIFICACIONS

Són diversos els objectius que em plantejo a l'elaborar aquest treball i tots ells estan vinculats amb aspectes de la comunicació i de la societat perquè aquestes dues àrees del coneixement son imprescindibles per interpretar el context en el qual vivim i si poder incidir-hi per millorar-lo. Les dues son un reflex l'una de l'altra i és molt complicat desvincular-les. No poder explicar com és una societat i com pensa si no s'analitzen els seus sistemes de comunicació i si alterem l'ordre d'aquesta afirmació, obtenim un significat idèntic.

Objectius

Em proposo conèixer la influència del moviment feminista a la vida de les dones negres africanes i alhora reflexionar sobre la història del propi moviment i de la seva realitat a diferents països del continent africà. Vull conèixer els alguns dels processos mitjançant els quals, les dones africanes van aconseguir els drets civils durant la era de la descolonització i ressaltar així, la seva lluita nacional i alhora feminista.

També vull reflexionar sobre la representació de les dones, en general, als mitjans catalans i però més concretament, la de les dones africanes. Aquesta anàlisi em permetrà veure si la influència del feminisme, prèviament esmentada, i l'activisme polític i social de les dones africanes queda recollit per la premsa catalana o si la dinàmica de representació és, contràriament, negativa, estereotipada i estigmatitzada, com em suposo des d'un inici.

M'agradaria esbrinar la consideració que els hi tenen els diaris catalans a les dones africanes a l'hora d'informar sobre elles. Vull saber si quan surten al diari tenen noms i cognoms, si intervenen a les notícies i s'hi inclou el seu punt de vista, si apareixen en qualitat de protagonistes, si són secundàries o víctimes o l'extensió que se'ls hi dedica, per exemple.

El tipus d'informació que se'n dona també és molt rellevant, per això em proposo també analitzar elements qualitatius, com ara, si es tracta de notícies positives o negatives o si el vocabulari que s'utilitza en elles és favorable. La fotografia és un element imprescindible per poder analitzar una notícia de manera íntegra, per tant, també vull analitzar el tipus de fotografies que acompanyen a les notícies per saber si quines característiques hi prevalen.

Finalment, tinc la intenció d'estudiar els efectes que pot tenir una representació negativa d'aquest determinat col·lectiu dins de l'imaginari col·lectiu i dins de la consideració social del qui consumeixen premsa i altres productes comunicatius a on s'hi representa a dones africanes. Com a aportació positiva, vull formular una proposta deontològica que es pugui aplicar a la premsa a l'hora d'informar sobre aquest col·lectiu i que trenqui amb les dinàmiques negatives tradicionals.

Justificacions

Considero que aquest treball té importància a nivell social perquè el feminisme és un tema que està a l'ordre del dia amb la qual cosa trobo positiu poder aportar-hi més coneixement. És molt important conèixer les dimensions dels problemes que afecten a les dones, en molts àmbits de la seva vida, pel simple fet de ser dones i per tant, com més dades, estudis, referències i interpretacions tinguem sobre aquest problema de la societat, més podrem elaborar de manera equitativa les notícies, els productes d'entreteniment, la publicitat, la literatura, etc.

L'Agenda 2030 de la ONU es proposa 17 objectiu per aconseguir erradicar la pobresa, protegir el planeta i assegurar la prosperitat per a totes les nacions, el propòsit número cinc és el "d'aconseguir la igualtat entre els gèneres i empoderar a totes les dones i les nenes". Podem veure, doncs, que la igualtat de gènere és un tema primordial a nivell global i per tant, no es pot encasellar a occident i als moviments generats aquí, va molt més enllà.

És precisament aquesta reflexió la que em porta considerar que el punt fort d'aquest estudi recau en el fet que els estudis que s'han fet fins ara no creuen els estereotips de gènere amb la representació de les dones del continent africà, és per això que trobo necessari aportar dades per descriure aquesta desigualtat, reflexionar-hi i que sigui un punt de partida per proposar mesures que ho qüestionin les narratives tradicionals.

Quan jo era un nadó, la meva mare em deixava molt sovint a càrrec de la veïna, la *sister* Afia i marxava amb cotxe a Togo, un país veí del meu, Ghana, a on adquiria productes cosmètics com sabons i cremes hidratants, o a vegades alimentaris com yucas o plàtans madurs a l'engròs. Quan tornava a Ghana els venia, separava la compra en unitats més petites que venia de forma ambulant o directament a altres comerciants. Aquesta era la seva activitat comercial, era autònoma i era una feina molt fructífera -es feien molts diners- explica ella, de manera que no ens va faltar mai de res. Aquesta història se situa a finals dels anys 90 i moltes altres dones i homes acompanyaven a la meva mare en aquests viatges de negocis.

A on vull arribar és que cap de les imatges que jo percebo de dones africanes a través de mitjans de comunicació, pel·lícules, documentals, anuncis, etc, no s'acosten a la de la meva mare. Estic acostumada a veure mares desfavorides intentant protegir i alimentar als seus fills famolencs o enfilades en una pastera que arriba a algun país europeu, però no veig a les dones de *Women Entrepreneurship and Leadership of Africa* (WELA) o a les de la *Senegalese Association of Jurists* (vegeu annex 1) que treballen de valent en els seus negocis pròspers i que treballen per combatre les discriminacions o assolir unes relacions de gènere igualitàries.

Trobo que no és just per totes aquestes dones africanes que els sistemes comunicatius occidentals no les representin i en canvi se centrin quasi de manera exclusiva en les dones d'àmbit rural, sense educació i sovint sotmeses a situacions negatives i inhumanes.

A nivell personal, realitzo aquest projecte per un simple motiu egoista, necessito demostrar-me a mi mateixa i a tothom a qui li arribi qui el llegeixi que hi ha altres perfils i referents de dones del meu continent que no siguin refugiades ni hagin estat segrestades per terroristes, ni que estiguin veient a les seves criatures morir de fam i malalties. Evidentment que existeixen i faig crítica d'un sistema mundial desigual que tendeix a afavorir sempre als mateixos.

Ho faig per mi, per la meva germana petita, en honor a la meva mare i per totes les generacions actuals i pervenir de dones africanes en diàspores. Vull que aquest treball serveixi com a manual d'instruccions per trencar el sostre informatiu sota el qual vivim de forma sistemàtica i condueixi a interpretar el continent africà des de noves perspectives.

9.METODOLOGIA

Abans de dur a terme l'anàlisi pràctic de l'objecte d'estudi, he elaborat un marc interpretatiu per tal de contextualitzar la informació i poder comprendre-la millor. He utilitzat diversos documents obtinguts a través de diversos recursos com ara *Google Scholar* o el Dipòsit Digital de Documents de la UAB. La literatura científica amb la qual he elaborat el marc teòric prové de moltes autores i autors nord-americans que tenen un llarg recorregut en relació amb l'ètnia i la representació d'aquesta, així com textos relacionats amb el període d'esclavitud.

La resta d'autors són altres acadèmics de sud Amèrica, Europa o Àsia. Per assegurar-me de no caure en el parany de voler explicar coses sobre Àfrica sense tenir en compte els discursos dels propis africans, m'he assegurat de treballar amb material d'autores africanes com Chimamanda Ngozie Adichie o Salimata Kaboré.

Tenir en compte diferents perspectives a l'hora de crear un projecte és molt positiu, per això, m'he reunit i entrevistat a diferents personalitats perquè em poguessin aportar el seu punt de vista. Una d'elles és Joana Gallego, directora de l'Observatori per la Igualtat de la UAB i professora també del centre, qui va ajudar-me a reconduir l'objecte d'estudi perquè inicialment volia analitzar el reflex del feminisme africà als mitjans però ella va aconsellar-me que era millor estudiar la representació de les dones africanes als diaris perquè del feminisme, trobaria una mostra molt reduïda, i així ha estat.

He entrevistat a la periodista de TVE, Lucía Mbomio, qui també col·labora amb diverses revistes i projectes relacionats amb el gènere i amb la comunitat afrodescendent espanyola. Ella m'ha aportat una visió més transversal del problema de la infrarepresentació de la comunitat africana als mitjans d'aquest país i també de les conseqüències que té aquest fenomen.

La part pràctica d'aquest exercici l'he efectuat a través d'un estudi quantitatiu i qualitatiu d'una mostra de notícies de la premsa catalana durant un període de temps concret. La selecció prové de quatre diaris generalistes: La Vanguardia, El Periódico de Catalunya, l'Ara i El Punt Avui. El període de temps analitzat es concentra entre el dia 1 de gener de 2017 i el 31 de desembre del mateix 2017, en definitiva, tot l'any anterior a aquest.

L'accés a les notícies ha estat digital, a través de les hemeroteques dels mateixos mitjans o bé de les bases de dades que ofereix la Universitat Autònoma de Barcelona. Començant per La Vanguardia, he accedit a l'hemeroteca gratuïta que el mitjà té disponible a la xarxa. A la recerca avançada, introduint el període de temps esmentat i les paraules Àfrica i dona separades per una coma, he obtingut un total de 755 arxius que corresponen a pàgines digitalitzades del diari. Sobre cadascun dels arxius en format PDF he cercat les dues paraules clau i això m'ha permès descartar aquelles pàgines que no estiguessin relacionades amb l'objecte d'estudi.

Finalment he obtingut una mostra de 29 notícies directament relacionades amb dones africanes o bé que hi apareixen com a personatges secundaris. He utilitzat un procediment molt similar per obtenir les notícies d'*El Periódico* i l'*Ara*, l'única excepció és que, com que no he pogut trobar una hemeroteca elaborada per aquests mitjans, he accedit al Quiosc, que és la base de dades de premsa de les biblioteques de la UAB i introduint exactament els mateixos paràmetres i en el mateix orde, he obtingut 250 arxius d'*El Periódico* i 600 de l'*Ara*. Un cop depurat aquest volum de pàgines digitalitzades, del primer mitjà he obtingut 21 notícies i del segon 22.

DIARI	MOSTRA BRUTA	MOSTRA NETA
La Vanguardia	755	29
El Periódico	200	21
El Punt Avui	600	22
ARA	300	5

Amb el darrer mitjà, El Punt Avui, he seguit el mateix mètode de recerca i he obtingut 300 resultats però després de desgranar-nos, la quantitat de notícies que s'ajustessin a l'objecte d'estudi eren ínfimes en comparació a les dels altres tres mitjans. En total n'he trobat 5 i per assegurar-me de no estar passant per alt alguna notícia, he repetit el mateix procediment dues vegades aplicant els mateixos paràmetres que amb els altres tres diaris. El resultat és, inalterable de tal manera que he assumit que no es tracta d'un error sinó que es pot deure a la cobertura més comarcal que elabora el diari, especialment de la província Girona. Després de la selecció he descarregat els arxius que contenen les notícies necessàries sense cap mena d'ordre cronològic o temàtic, tan sols seguint el llistat que oferien els recursos digitals utilitzats.

El motiu pel qual la mostra s'ha quedat tan reduïda respecte a la inicial és perquè moltes de les notícies que contenen la paraula *Àfrica* estaven relacionades amb temes d'economia, de cooperació i desenvolupament o bé amb conflictes polítics que no implicaven a dones. La diversitat de països del continent del continent africà també ha fet que una part de les notícies descartades fossin sobre dones àrabs i bé dones afroamericanes que s'escapaven del perfil de la mostra.

Moltes de les peces també estaven relacionades amb esports (mundial de futbol, circuits de moto i de bicicleta, etc) o bé amb productes audiovisuals que apareixien a les cartilles de programació que posen els diaris, especialment a El Punt Avui que té un apartat, *Miscel·lània*, que contenia més del 50% de les peces inicials. La resta anunciaven obres, documentals o serial com *L'Àfrica més salvatge*, *memòries d'Àfrica*, *Històries del rebost d'Àfrica*. En algunes ocasions, he trobat peces que estaven repetides, especialment en el cas d'*El Punt Avui*.

9.1 TAULA D'ESTUDI

A continuació he col·locat una plantilla de la taula d'estudi per fer l'explicació més il·lustrativa. Per poder interpretar les 4 mostres adequadament, vegeu el manual per entendre les lletres de les taules perquè representen una categoria, per exemple, si el llenguatge és positiu i favorable trobareu P/F, si és negatiu i agressiu, N/A. (Vegeu annex nº2)

[illegible]

L'estudi de les notícies s'ha basat principalment a analitzar el contingut de les mateixes i els elements periodístic que aporten informació de forma no explícita. He introduït la informació obtinguda de l'anàlisi en una taula de 15 paràmetres, a l'eix vertical, que m'han permès dur a terme una dissecció qualitativa i quantitativa de les notícies. Els paràmetres són els següents: *Número de notícia, contingut, conceptes clau, paper, intervenció, definició, vocabulari, foto, secció, gènere, tema, comentari, titular i mes*.

El primer paràmetre, *número de notícia*, m'ha resultat útil per tenir una relació ordenada de les notícies a analitzar. El segon, *contingut*, recull una breu i concisa explicació del que explica la notícia. A continuació hi ha els *conceptes clau*, a on hi ha paraules o breus expressions que cataloguen allò que conté la notícia. Per exemple: si una notícia explica que el camp de refugiats més gran del món tanca perquè el govern de Kènia considera que hi ha terroristes infiltrats, algunes de les paraules clau extretes del text seran: terrorisme, refugiats, violència, fam, misèria i altres conceptes que reflecteixin l'essència de la notícia.

En tercer lloc, *paper*, analitzo el protagonisme que té la dona en qüestió. La classificació es divideix en tres categories: protagonista, secundària i víctima. Aquest paràmetre m'ha permès observar en qualitat de què apareixen les dones africanes en aquests mitjans catalans. La següent categoria, *intervenció*, consisteix en una dicotomia per determinar si la veu de la protagonista, sigui principal o secundària, queda recollida a la notícia. L'he elaborat responent simplement a un sí o no. La *definició* és el següent element d'anàlisi, i l'he categoritzat en funció de si la protagonista és definida pel seu nom i cognoms, només nom o si bé no encaixa en cap de les dues categories perquè apareix com a anònima.

A continuació he analitzat el *vocabulari* que en funció dels conceptes clau, l'he classificat com a com positiu/favorable, *negatiu/agressiu* o bé les dues alhora quan es tracta d'una notícia negativa que conté algun element favorable respecte a les dones africanes i la seva vida o al revés, quan es tracta d'una notícia positiva però queda tenyida de conceptes negatius. Per exemple, una activista emprenedora de Costa d'Ivori ha creat una associació que busca promoure que les dones cultivin la terra perquè tinguin autonomia econòmica, la notícia, aparentment positiva, es veu influïda per la menció de malalties endèmiques, pobresa crònica o falta de recursos.

Les *fotografies* també són molt rellevants i les he classificat de la següent manera: dona, quan apareix una dona africana la instantània i no dona quan apareixen altres subjectes o elements. He analitzat la *secció* a on m'he limitat a introduir la que apareix a les peces dels diaris i *gènere* que m'ha permès agrupar les peces com a notícia, reportatge, entrevista, article d'opinió o editorial. El *tema* és una o poques paraules que classifiquen les notícies per posteriorment, poder agrupar-les

per categories temàtiques. Les dues últimes categories pertanyen a *comentari*, a on he fet algunes observacions que m'han resultat rellevants analitzant la notícia i *mes* per poder estudiar més detalladament el context espacial a on es concentren notícies sobre dones africanes.

Amb les xifres extretes d'aquesta taula he realitzat una sèrie de classificacions i categoritzacions manuals que s'han traduït en gràfics, corresponents a la gama cromàtica de les taules, que reflecteixen els resultats obtinguts. Nou de les quinze categories m'han resultat útils per elaborar el mateix número de gràfics que il·lustren la informació obtinguda de l'anàlisi. De les nou gràfiques esmentades, he considerat que dues son de tipologia qualitativa, es tracta de l'anàlisi de les fotografies que acompanyen a algunes de les notícies i la connotació, positiva, negativa o ambdues, de les mateixes, definides a partir del vocabulari i dels conceptes clau. Les set categories restants, son de tipologia quantitativa.

Quan es tracta de dones que sí que tenen algun tipus de paper social o polític rellevant, veiem que la majoria de notícies relacionades amb elles reflecteixen una situació política inestable amb una baixa qualitat democràtica. Parlen de cops d'estat, de líders longeves i corruptes que estan aferrats al poder i en la majoria d'aquestes notícies les veiem en qualitat de *dona de o mare de*, són poques les ocasions a on les trobem sent protagonistes de la política sense dependre de la figura d'un home. Aquestes son dues mostres, de *La Vanguardia* i *El Periódico*, respectivament, per il·lustra la qualitat de complementarietat esmentada.

12 LA VANGUARDIA INTERNACIONAL DIMECRES, 29 JULIOL 2017

HISTÒRIES DEL MÓN

La finca de Kabila

Encara que els documents apunten conflictes d'interès i possibles trames de frau, no reflecteixen específicament cap acció il·legal o corrupta. Ja que la Constitució congoleesa permet als polítics complir amb les seves funcions i participar en empreses. Però els informes al·leguen irregularitats sobre com una sola família ha pogut fer una fortuna tan enorme en un país on, segons les xifres que porta el Banc

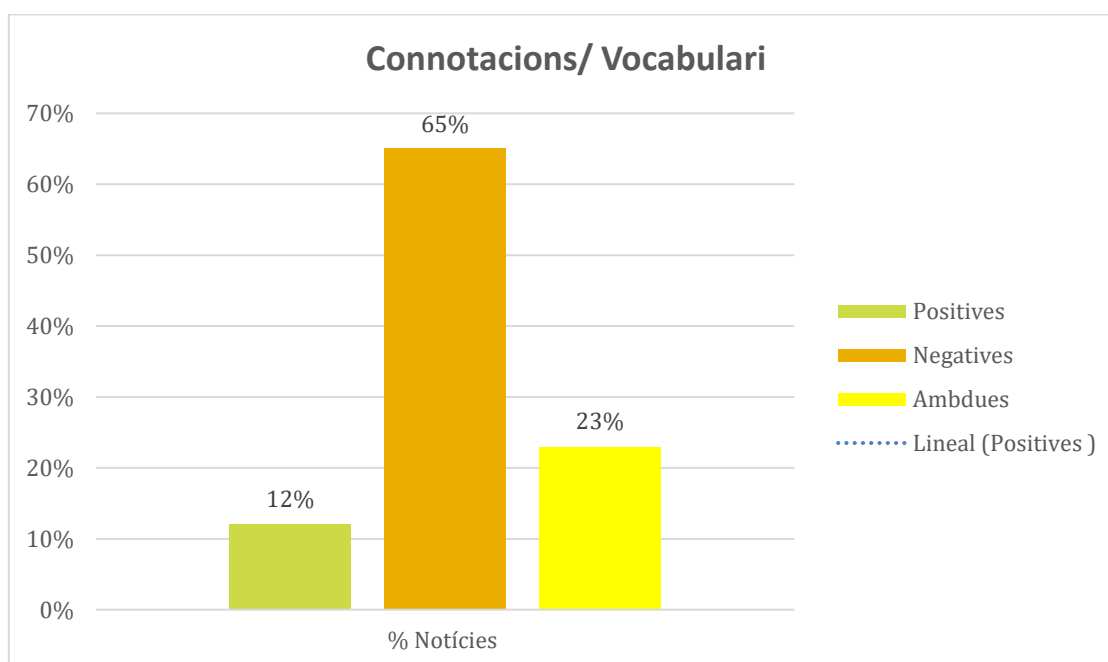
10.2 RESULTATS DE L'ANÀLISI

A continuació exposo l'estudi desgranat en diferents categories, seguint el contingut de la taula d'anàlisi i més endavant les interrelacionaré entre elles per poder fer una anàlisi més complert.

Les dones africanes, una cobertura negativa

Des del meu punt de vista, l'element més rellevant d'una notícia és si és bona o dolenta, pot ser de manera puntual però si majoritàriament apareixen notícies bones associades a una figura concreta, el més probable és que aquell qui les rep, tingui una percepció positiva del subjecte o element que protagonitza aquelles notícies. Què succeeix quan el lector es troba en la situació contrària? Exactament el mateix procés però invertit, associa a aquell subjecte o element idees negatives que utilitza per construir-se'n una concepció i que, pot intentar contrarestar buscant informació complementària o no, es pot acostumar amb la informació de les notícies, ja sigui per un factor de temps o desinterès.

És precisament per aquest procés de construcció del pensament que considero rellevant que només un 12% són notícies completament positives i s'escapen d'estigmes com la fam, la guerra o les malalties. Un 65% són negatives i el 23% restant són notícies que, si bé tenen un rerefons negatiu, incorporen algun element positiu referent al progrés, al desenvolupament, l'escolarització o l'empoderament femení. Sumant els dos percentatges negatius, es podria considerar, que un 88% de les notícies en relació a dones africanes són negatives o estan tenyides d'elements negatius. A continuació exposo un exemple de la categoria híbrida (23%) perquè sigui més comprensible.

El dilluns 2 de gener de 2017, La Vanguardia publica una notícia titulada *Una idea de Barcelona salva collites a Angola*, a on expliquen que la Fundació Codepsa Catalunya està ajudant a col·lectius vulnerables (mares desfavorides, pagesos analfabets, agricultors sense accés a aigua, etc.) de Sud Amèrica, Àsia i Àfrica a reaprofitar els recursos dels quals disposen i poder fer-los rendibles per tenir un *modus vivendi*. A Angola, per exemple, els han ensenyat a utilitzar els barrils abandonats de petroli per envasar les llavors al buit i assegurar així les pròximes collites.

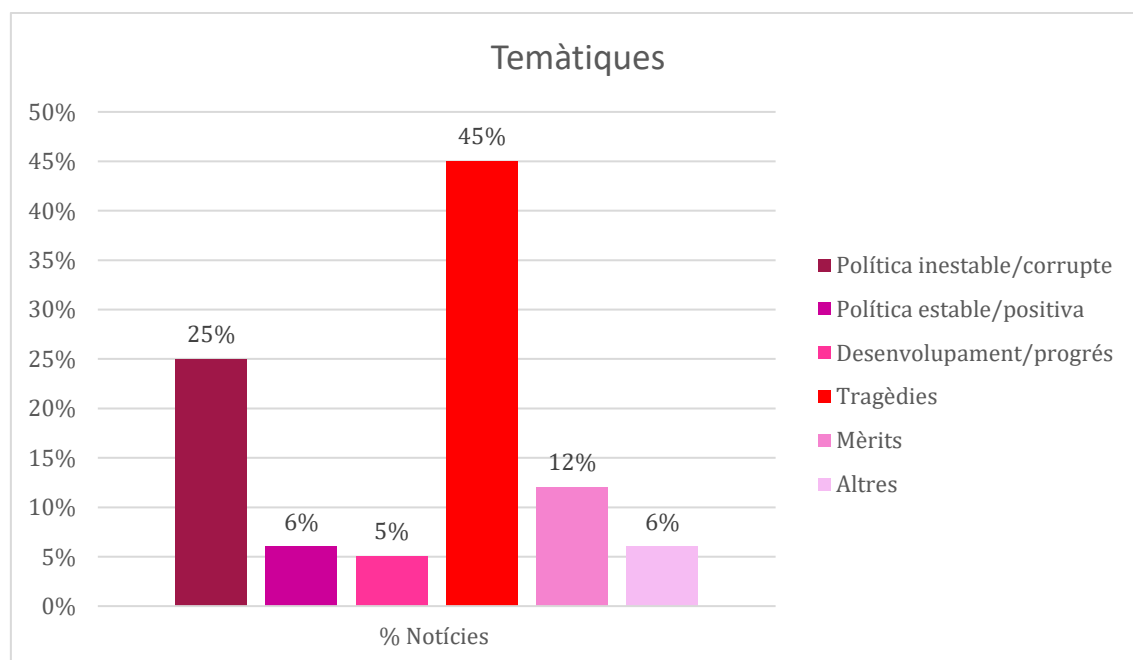
[illegible]

39

“voluntat positiva” de la notícia. Evidentment, s’han d’explicar els elements negatius que succeeixen en un indret, és la manera de visibilitzar-los i crear-ne consciència però després de dissecar 18 notícies amb característiques semblants, he pogut observar que conscienciar no és el principal propòsit d’aquesta dinàmica, sinó més aviat reciclar unes idees i expressions tautològiques, que estan molt presents a la societat, per la qual cosa no es requereix massa documentació ni fonts fiables per poder publicar-les i serveixen omplen columnes.

Un continent tràgic

Respecte als temes que tracten les notícies, un cop finalitzat l’anàlisi de totes elles, les he pogut agrupar en sis categories diferents: *polític inestable/corrupte*, *política estable/positiva*, que engloben un 25% de les notícies i un 6%, respectivament. El volum de la primera categoria és molt elevat perquè durant el novembre de 2017 hi va haver un cop d’estat a Zimbabwe dut a terme pels militars, que va apartar a Robert Mugabe del poder, després de 37 anys al capdavant del país. Aquestes notícies no serien objecte d’estudis i 14 d’elles no involucressin, com a protagonista o secundària, a Grace Mugabe, dona de l’expresident que volia succeir-lo. Aquestes notícies en van desencadenar d’altres sobre política de països com Sud Àfrica, Angola o el Congo.

Aquest 25% de notícies negatives denoten inestabilitat, corrupció i malversació de les elits enfront de la pobresa endèmica dels ciutadans. Amb les fotografies veiem la presència de militars, de tancs i d’armes de foc, fins i tot al costat de l’expresident de Zimbabwe escoltant-lo dins d’un edifici oficial i llegim conceptes com cop d’estat o arrest domiciliari que ens porten a pensar en una situació tensa, d’incertesa i fins i tot de violència. El 6% restant es refereixen a notícies sobre successions de poder, visites de la reialesa espanyola al Senegal o bé, una de positiva, sobre com les dones libaneses es van mobilitzar i van fer una gran labor

perquè Johnson Sirleaf, primera dona presidenta d'un país del continent africà, guanyés les eleccions.

La categoria següent conté les *tragèdies*, és a dir, totes les notícies referents a terrorisme (3), a immigració/refugiats (15), violacions (3), crisi humanitària (2), malalties (3), dones desfavorides (2) i altres (4) que engloba: contaminació, delinqüència, pobresa i bruixeria. La classificació està feta en funció dels termes explícits de la notícia i com que es tracta de realitats molt complexes, en determinades ocasions, hi ha conflictes que queden fagocitats per un de major. Per exemple, en les notícies a on es parla de refugiats, també podem trobar-hi informació sobre pobresa, violacions o malalties. He utilitzat un criteri de preponderància per determinar la categoria cap a on decantar les notícies.

Com podem observar, les tragèdies són la temàtica majoritària de les notícies analitzades, representen un 45% de la mostra. És gairebé la meitat, la qual cosa és preocupant. Més endavant, quan analitzem de què tracten les notícies positives i les posem en relació a les negatives, veurem per què aquesta xifra és encara més preocupant.

Notícies que són positives i que aporten una narrativa diferent de la predominant ocupen, són les catalogades com desenvolupament/progrés i ocupen un 6% del volum total de la mostra. Aquestes fan referència a la globalització, al creixement econòmic, l'escolarització, al progrés i d'iniciatives creades o dirigides a dones africanes per millorar de condicions de vida. Quatre d'elles impliquen directament a dones africanes i una no perquè no tracta del progrés en relació a les dones, però utilitza la imatge de dues dones per il·lustrar la notícia. És important destacar que aquest 6% és irrisori davant del 45% de tragèdies.

Seguint amb l'anàlisi de notícies positives, tenim la categoria de mèrits, que conté un 12% del total de notícies. He situat en aquesta agrupació totes les notícies positives basades en els reconeixements d'una persona en concret. Podem veure que hi ha mèrits literaris (4) que recauen sobre la figura de l'escriptora Chimamanda Ngozie Adichi, n'hi ha en relació als esports (2), i a la música, als concursos de bellesa i a l'acumulació de riquesa, una notícia per tema. En aquestes peces podem veure a dones que han obtingut reconeixement mundial per la seva tasca. Aquesta idea és inicialment positiva, però pot ser alhora contraproduent perquè descansa sobre els pilars d'una concepció meritocràtica i d'excepcionalitat.

Per exemple, el diumenge 2 d'abril del 2017, *La Vanguardia* (mitjà del qual puc extreure més exemples perquè dispo d'una mostra més gran) publica una notícia titulada *El miracle que va venir de l'ebola*. La peça explica que els alumnes de tercer de l'ESO d'un institut de Barcelona, després de llegir la tràgica història d'una noia de Sierra Leone a les pàgines de *La Vanguardia*, es van organitzar per recaptar diners i pagar-li els estudis universitaris i pensen seguir fent-ho fins que ella acabi d'estudiar i a més a més hi mantenen contacte a través de xarxes socials.

tenint lloc en alguns països africans respecte a la indumentària de les dones. Per motius religiosos, sobretot, s'estan veient obligades a portar vels o faldilles més llargues. Aquestes notícies tampoc resulten massa positives respecte a la situació de les dones africanes.

Enfocament etnocentrista

Durant l'anàlisi de les notícies he pogut observar com hi havia diversos elements reiteratius que al final es podien agrupar tots ells sota una mateixa categoria: l'etnocentrisme. Alguns d'aquests elements són, per exemple, l'ajuda de les organitzacions no governamentals, les visites de polítics europeus a països africans per motius de cooperació i desenvolupament o bé la intervenció d'alguna institució occidental per poder salvar alguna situació insostenible.

Aquesta mena de perspectiva d'alteritat ("nosaltres" els europeus com que som millors i tot ens va millor us hem d'ajudar a "vosaltres" els africans a arribar a ser ideals com nosaltres) queda reflectida de forma culminant amb una notícia de *La Vanguardia* que titula de la següent manera: *No vull ser tant negra* a on explica l'ús en augment de productes cosmètics blanquejants. He col·locat al costat d'aquesta notícia una altra relacionada amb la guanyadora del concurs miss univers qui va ser sud africana l'any passat.

"No vull ser tan negra"

Algo del producto favorito de la Zulema
la ha imitado el
moda de cabell llatí.
la ha imitado el
moda de cabell llatí.
la ha imitado el
moda de cabell llatí.

L'orgull de Lapita Nyong'o

La segona sud-africana que obté el títol de Miss Univers treballa en campanyes de prevenció del VIH, en defensa dels discapacitats i dels drets de les dones

Una feminista compromesa llueix la corona de miss Univers

LA SEGONA SUD-AFRICANA QUE OBTÉ EL TÍTOL DE MISS UNIVERS TREBALLA EN CAMpanyES DE PREVENCIó DEL VIH, EN DEFENSA DELS DISCAPACITATS I ELS DRETS DE LES DONES

SUD-AFRICANS RELEVANTS

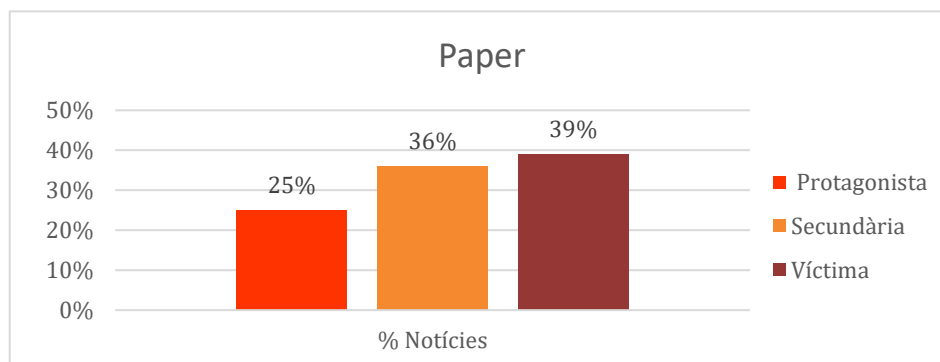
Si ens feixem en l'estètica de la guanyadora del concurs de vida, és a dir, la dona més bonica de Sud-Àfrica i de la resta del món i que a més a més té estudis universitaris, es mou entre Europa i Àfrica i té una valors, tradicionalment lligats a les dones occidentals com el feminisme, veiem que reproduceix un patró completament occidentalitzat, en tots els aspectes, la qual cosa agreuja el missatge que la notícia està transmetent. No només conté estereotips de gènere i cosificació de les dones, en addició, està promovent estigmatitzacions culturals i ètnics.

Resulta encara més il·lustratiu mirar la part inferior de la pàgina a on apareixen “Sud-Africans rellevants” i curiosament, en tota Sud-àfrica, només hi ha 1 sud-africà negre rellevant, la resta de sud-africans negres no mereixen cap mena de consideració. Imaginem-nos una persona que acaba de llegir una notícia sobre violacions al Sudan, acte seguit es troba que les dones africanes no volen ser tan negres perquè associen blancor a la bellesa i finalment es troba a la persona més rellevant de Sud-Àfrica que no s’assembla gens a la noia dels productes blanquejants ni a les de les violacions sinó més aviat a alguna actriu o cantant famosos.

Què pensarà aquest lector? Per una banda pensarà que és lògic que la noia del segon reportatge “no vulgui ser tant negra” si això només està associat a desgràcies i tragèdies i que com a persona occidental benestant i privilegiada no li estranya que hi hagi “allaus” d’africans que intenten arribar a Europa buscant una millor vida. El pensament del lector acaba sent un reflex de la societat i consegüentment, dels mitjans de comunicació.

Tragèdies, dinasties i mèrits

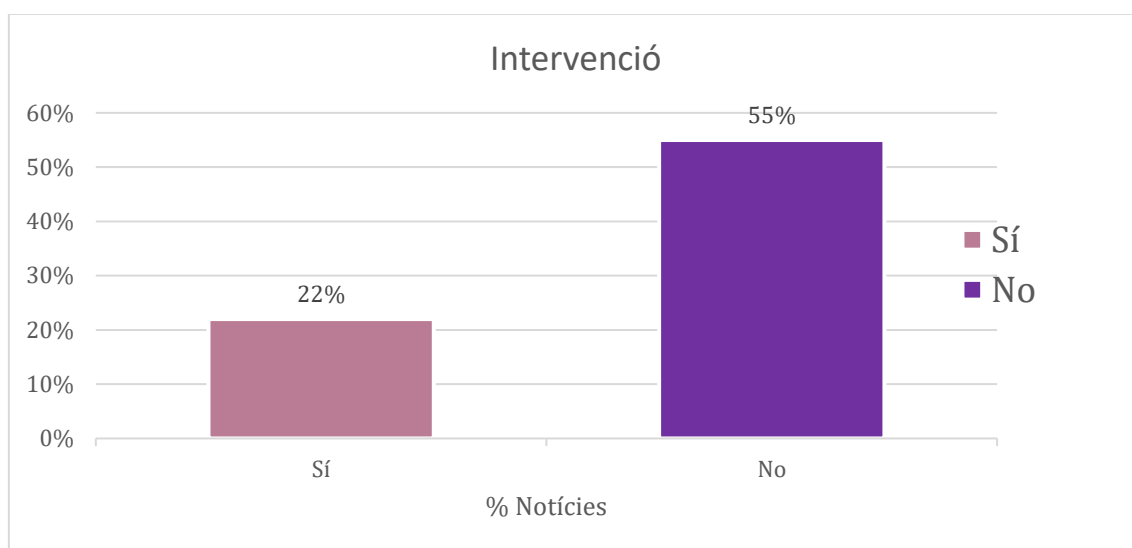
El *paper* en el qual apareixen les dones, ja sigui dins de notícies positives com negatives és molt rellevant perquè ens permet veure la consideració que els hi tenen els mitjans a l’hora d’explicar coses sobre elles. Cal tenir en compte que el nombre de notícies sobre països africans que apareixen als diaris és proporcionalment inferior en relació a la totalitat de contingut amb la qual cosa, les possibilitats de trobar notícies sobre dones africanes és considerablement reduïda, la qual cosa ja és molt significativa.

Tenim un 25% de dones protagonistes, un 36% que són personatges secundaris i finalment un 39% a on apareixen en qualitat de víctimes. Podem deduir, per tant, que quan les dones africanes són protagonistes és majoritàriament perquè són víctimes d’algun tipus de tragèdia que elles mateixes testimonien o bé, se les menciona i prou. La resta són figures rellevants, sigui en política o algun tipus de premi o reconeixement, estan vinculades amb algun tema polític o bé. Succeeix una situació similar quan són secundàries: estan involucrades en política perquè formen part de la dinastia que governa un país o bé estan patint d’algun tipus de tragèdia que inclou a més persones.

Les dones africanes no tenen res a dir

No només és important el paper de les dones, també s'ha de veure si la seva veu queda recollida en els relats sobre elles. Amb l'anàlisi de la *intervenció* observem que el 55% d'elles no tenen cap tipus d'intervenció. Les 14 notícies analitzades sobre Grace Mugabe, per exemple, posen en evidència aquesta manca d'intervenció, tan sols en 1 d'elles (*El Periódico*, 17 de Novembre de 2017, "La dama amb poder") hi trobem la veu de Mugabe recollida. La resta de notícies pertanyen a la categoria que he anomenat a *mèrits* o bé *tragèdies* on les pròpies víctimes aporten testimonis sobre els horrors que han viscut o bé parlen dels seus projectes, novel·les, etc.

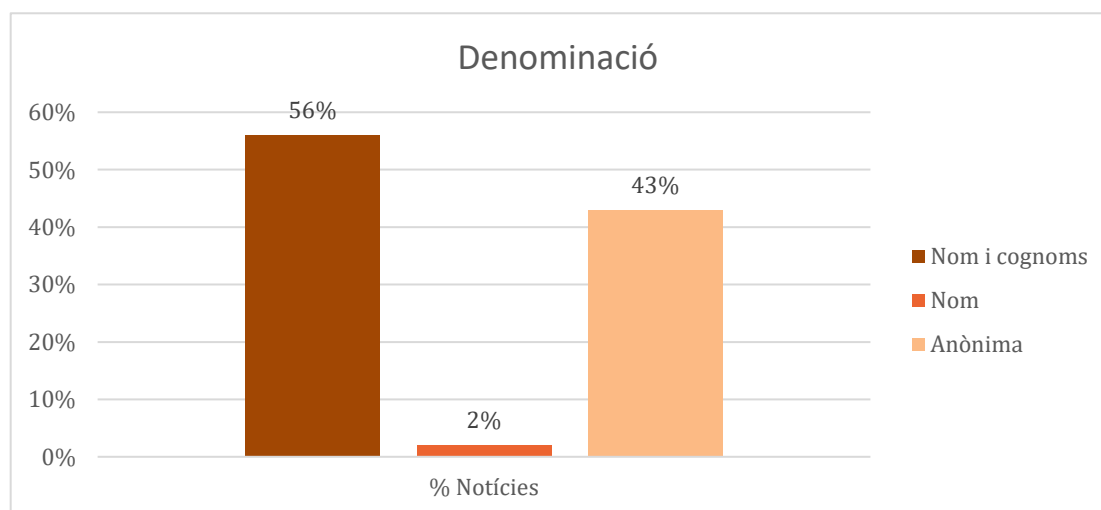
A una classe de Comunicació i Estudis de Gènere van fer un exercici que consistia en analitzar les notícies del diari d'un dia qualsevol per poder disgregar-ne l'autoria per gènere. La immensa majoria dels companys van trobar-nos que les peces d'informació estaven firmades, en gran part, per homes i un 40% aproximat, per dones. La situació canviava completament quan es tractava d'articles d'opinió perquè vam trobar que hi havia un desequilibri alarmant entre dones i homes. En el meu cas, que vaig analitzar *El País* (12 de març 2018), em vaig trobar que un 76% dels articles d'opinió estaven firmats per dones i tant sols un 24% per homes.

	♂	%	♀	%	TOTAL
Información	36	62%	22	38%	58
Opinión	16	76%	5	24%	21
TOTAL	41		38		79

Aquesta és una clara mostra d'infrarepresentació i menyspreu cap a les opinions de les dones, no se'ls hi dona veu ni es considera interessant el que diuen, ja sigui com a opinionistes influents o com a protagonistes d'un succès. Si es dona aquesta situació amb les figures femenines que formen part d'aquesta societat, imaginem-nos l'agreuja de la distància, la pobresa i la ignorància del qui redacta, quan es tracta de les opinions de les dones africanes.

Noms i testimonis

Seguint amb la consideració que tenen els 4 mitjans analitzats per les dones africanes, he analitzat la denominació que reben a les notícies. Cal tenir en compte el factor Zimbabwe que interfereix una gran part d'aquesta categoria i que *La Vanguardia* té actualment a Xavier Aldekoa qui està fent reportatges molt propers i detallats a països com Sud-àfrica o Congo en els quals s'endinsa en les comunitats i parla amb els membres d'elles. Així doncs, tenim un 56% de dones amb nom i cognoms, un 2% amb només el nom i un 43% anònimes. Les mateixes dones que eren protagonistes o víctimes a la categoria de paper i de mèrits són les que apareixen amb els noms i cognoms. La resta, com dèiem de les secundàries, són anònimes perquè formen part d'un conflicte major que no només les afecta a elles.

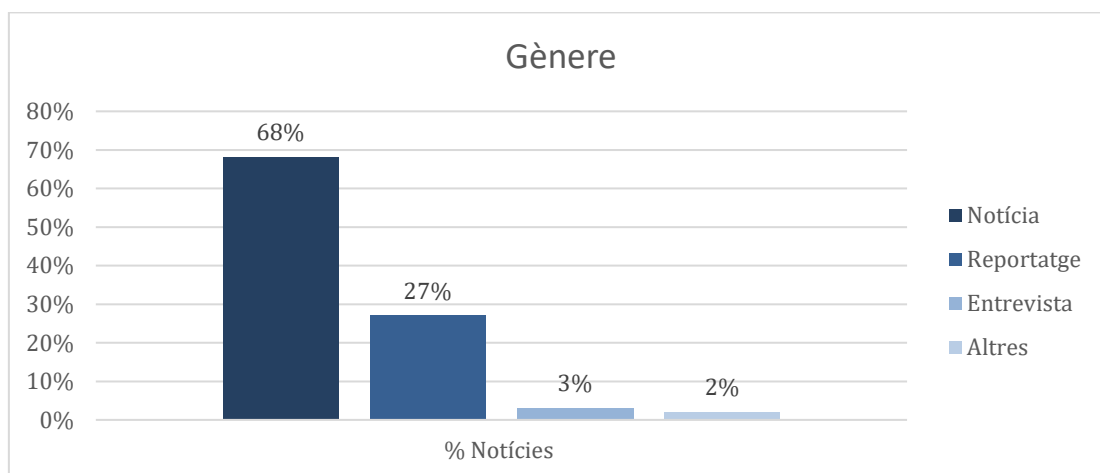

The medium is the message

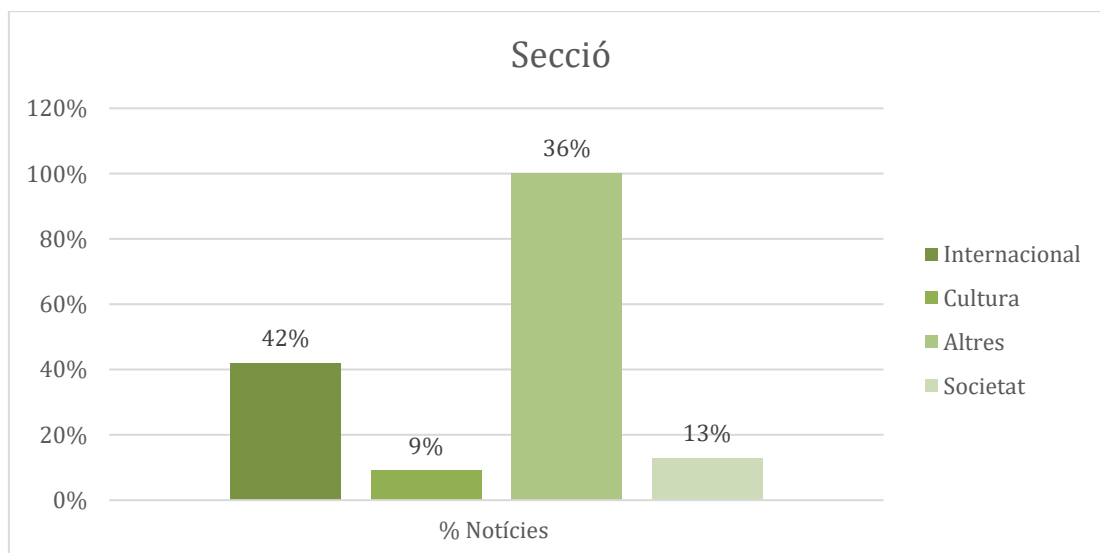
Els elements estructurals d'un diari també són eines comunicatives, les seccions o l'extensió que se li dedica a una notícia determinada també en denota molta informació que el lector percep i utilitza per construir-se una visió de la realitat, a part del contingut de la peça. El *gènere* és una d'elles i m'ha permès determinar que el format més abundant en les peces sobre dones africanes és la notícia, amb un 68% de la mostra total. També tenen molta presència els reportatges que són un 27%. Les entrevistes (3%) o els articles d'opinió i editorials tan sols ocupen un

2% del total de la mostra. D'aquestes dades he deduït que la categoria predominant, la notícia, ofereix una informació més breu i superficial.

Quan es tracta de reportatges, més extensos i elaborats, veiem que 18 dels 21 reportatges analitzats són sobre temes negatius (camps de refugiats, ablació, tràfic d'esclaus, emigració, fam, malalties o bé l'ús de productes blanquejants de la pell) amb la qual cosa podem observar que tot i tractar-se d'elaboracions més extenses i amb dades, no projecten, per una qüestió de quantitat especialment, una imatge positiva de les seves protagonistes. Que les altres dues categories siguin residuals també ens aporta informació.

Observant la categoria de *secció*, podem veure que el 43% de les notícies estudiades es trobaven a Internacional, el 9% a cultura, el 13% repartides entre economia (1), societat (6) o esport (3) i la resta, un 36% entre seccions no tan definides convencionalment com ara Viure, Tendències, Qui, Un pam de món o Carreteres secundàries. Veiem una clara delimitació majoritària que situa a les notícies sobre dones africanes a la secció internacional o bé disperses en algunes altres que costen de catalogar.

Tenint en compte que qualsevol classificació que puguem trobar en un espai de coneixement també és un classificador del pensament perquè l'estructura d'una manera determinada, les seccions, actuen de la mateixa manera que les assignatures a l'escola: estructuren i encasellen el coneixement. D'aquesta manera resulta difícil interrelacionar el coneixement, és per això que les escoles oficials finlandeses, que son part d'un sistema educatiu considerat dels millors del món, han decidit eliminar les assignatures de cara a l'any 2020 perquè els alumnes tinguin un estudi transversal i aprenguin a entreteixir els coneixements per descodificar la realitat i aprendre'n.

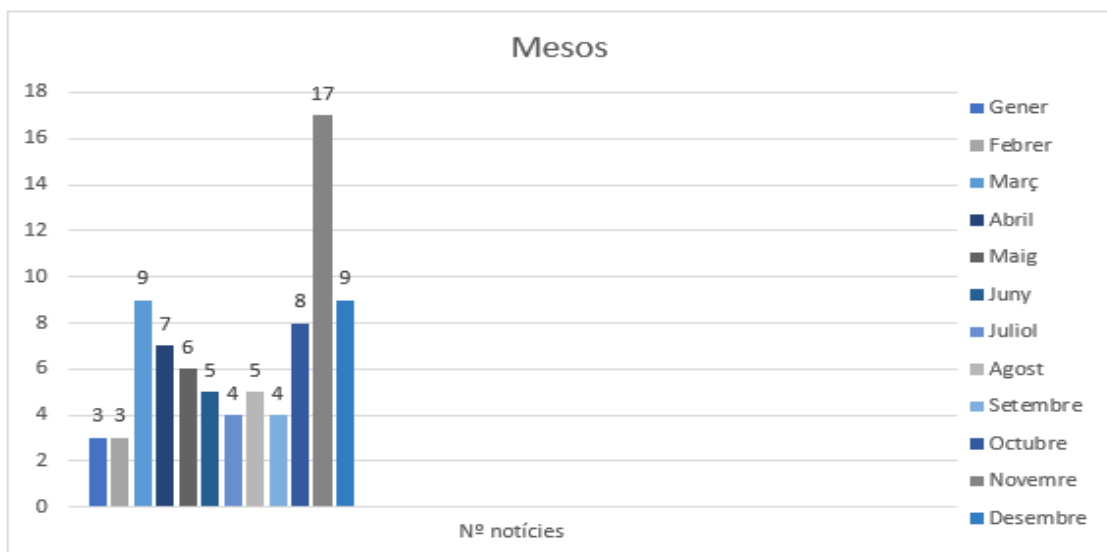
Si la majoria de les notícies sobre dones africanes estan encasellades a Internacional o bé a seccions més desdibuixades com viure o qui és molt difícil que les persones que les llegeixen puguin arribar a pensar que els successos que estan llegint no són una cosa que passa a un indret llunyà sinó causes o conseqüències d'un sistema mundial del qual ells també en formen part i per tant, potser sí, que seria convenient qüestionar i analitzar els motius que provoquen les notícies de la secció Internacional. El periodisme no haurien d'aixecar barreres en el pensament, igual que els sistemes educatius, sinó desfer-les perquè el pensament crític pugui fluir per la consciència dels lectors.

Quin espai ocupen?

L'*extensió* de les notícies també acostuma a ser un indicador molt important de la rellevància que un mitjà considera que una notícia té. Simultàniament a l'anàlisi de la resta de paràmetres també m'he detingut en l'extensió de les peces de la mostra i no responen a cap dinàmica que les prioritzï o no les notícies en funció de l'espai, excepte en el cas d'*El Punt Avui* a on es tracta de breus columnes (2) o com a màxim mitja pàgina (2) i l'apartat final de la pàgina (1). La breu extensió no implica que l'enfocament o el tracte sigui negatiu, de fet, és l'únic mitjà que enfronta els temes tràgics des d'una perspectiva positiva.

Alguns titulars com *Baixa un 6% el nombre de nenes en risc d'ablació* o *Dexeus ha fet 82 reconstruccions post ablació a dones des del 2007*, mostren una forma menys espectacular, respectuosa i sensible de tractar temes tan delicats com la mutilació genital. Els tres mitjans restants dediquen tres, quatre columnes, pàgines senceres o fins i tot dues pàgines a aquest tipus de notícies.

El *temps* en durant el qual es va publicar les notícies també és important per tenir una radiografia més completa d'aquestes. He pogut observar que existeix una concentració molt gran en el mes de novembre (17/77) la qual cosa s'explica, com he mencionat prèviament, per l'esclat de notícies sobre el cop d'estat de Zimbabwe i conseqüentment moltes (14/17) sobre la figura de Grace Mugabe. Els altres mesos rellevants són el desembre, que per conseqüència de les notícies polítiques del mes precedent, segueix havent-hi més peces periodístiques de la mateixa temàtica, el març predominen les notícies sobre refugiats, terrorisme i tràfic de persones a Líbia tot i que també n'hi ha sobre esports.

Retrats...periodístics?

Finalment he analitzat les *fotografies* perquè les imatges tenen un poder comunicatiu molt gran que a vegades, fins i tot, pot arribar a ser independent del contingut de la mateixa notícia. Les he agrupat en diverses subcategories. Les *positives* (que no mostren condicions de violència, malestar, pobresa extrema, desesperació o tristesa) i aquestes suposen el 21% del volum total. Dins d'aquesta categoria hi he englobat les fotografies de les esportistes, emprenedores, escriptors i guanyadores de premis o concursos. A l'altre extrem hi ha les *negatives* (que inclouen a qualsevol de les característiques anteriors) i aquestes conformen un 28% del total, d'aquesta xifra, un 80% apareixen com a víctimes i en contextos i condicions molt desfavorables i l'altre 20%, és Grace Mugabe, qui apareix amb expressions de malvada i tirana.

Entremig d'aquestes dues categories inicials hi ha les *neutrals* d'on no es pot deduir cap de les característiques anteriors i són, per exemple, fotos de polítics o empresàries que no denoten ni positivitat ni el contrari. La categoria més

nombrosa és la de fotos a on no apareixen dones africanes, 31%, en canvi trobem fotografies dels meus marits que són líders polítics, imatges amb gràfics, refugiats encadenats o engarjolats, els fills de les dones de les quals es parla a la notícia o bé fragments de còmics.

També hi ha un 8% de les notícies que apareixen sense fotografia i perquè són molt breu si comparteixen la pàgina amb altres peces periodístiques més grans. El 2% restant corresponen a una categoria d'allò més curiosa. Consisteix bàsicament en dues notícies, Multes i presó de fins a 4 anys per fer servir bosses de plàstic a Kènia (Ara, 6 d'agost de 2017) i Invertir segur a l'Àfrica francòfona (La Vanguardia, 2 d'abril de 2017). Aparentment són notícies positives, denoten progrés i lluita per tenir cura del medi ambient i aquesta presumpció queda afirmada quan s'analitza el contingut de les dues peces. Ara bé, les fotografies que les acompanyen desconcerten i tal com deia, les imatges poden transmetre un discurs completament diferent del que promou la notícia en si.

REPORTAJE: EL VULCAN DEL PETR

ESPAÑA PARA UNA CIBERNA D'INVERSIÓN

Reportaje organizado a Madrid una cumbre de líderes d'Europa i del continente africano para analizar la influencia de los mercados europeos en la crisis migratoria, según se anunció ayer a París el presidente español, Mariano Rajoy.

La cumbre llegará a un punto de inflexión

ÁFRICA

Un día recogiendo restos de plástico en un sac en una de las calles de Nairobi, el 20 d'agost.

Multes i presó de fins a 4 anys per fer servir bosses de plàstic a Kènia
Els viatgers les hauran de deixar a l'aeroport quan arribin al país

MARIA RODRIGUEZ BARCELONA

El Kènia és un país que a les últimes setmanes ha estat protagonitzat per la seva crisi migratòria. Els seus fronterers han estat detinguts i empresonats per no permetre l'entrada de migrants. La policia ha estat detinguda i empresonada per no permetre l'entrada de migrants. La policia ha estat detinguda i empresonada per no permetre l'entrada de migrants.

La policia ha estat detinguda i empresonada per no permetre l'entrada de migrants. La policia ha estat detinguda i empresonada per no permetre l'entrada de migrants.

Invertir segur a l'Àfrica francòfona

La cumbre de líderes de Europa i del continente africano se celebrará en París el próximo mes de octubre. El presidente español, Mariano Rajoy, anunció ayer a París el lanzamiento de esta iniciativa.

La cumbre de líderes de Europa i del continente africano se celebrará en París el próximo mes de octubre. El presidente español, Mariano Rajoy, anunció ayer a París el lanzamiento de esta iniciativa.

La cumbre de líderes de Europa i del continente africano se celebrará en París el próximo mes de octubre. El presidente español, Mariano Rajoy, anunció ayer a París el lanzamiento de esta iniciativa.

La cumbre de líderes de Europa i del continente africano se celebrará en París el próximo mes de octubre. El presidente español, Mariano Rajoy, anunció ayer a París el lanzamiento de esta iniciativa.

A la primera (Ara, 29 d'agost 2017) es veu a una dona en un abocador de deixalles enorme recollint el que podrien ser bosses de plàstic, la fotografia és aterridora. El cel és molt gris o ple de fum i darrere de la dona hi ha una vaca pasturant i aus garapinyaries volant i picotejant la brossa. Una notícia que podria haver estat inicialment positiva i de progrés queda solapada per una imatge d'una alta potència negativa.

La següent notícia (La Vanguardia, 2 d'abril 2017) és un cas encara més clar d'aquesta dinàmica informativa. La notícia explica que un bufet d'advocats experts en assessorament a empreses que volen invertir a països de l'Àfrica francòfona ha obert una oficina a Barcelona i encoratja a les empreses a invertir en aquesta zona perquè està en creixement i hi ha bones oportunitats de negocis.

L'única fotografia que el mitjà ha trobat per representar el progrés de l'Àfrica francòfona és la de dues nenes primes, caminant d'esquenes per un camí de sorra, que porten uns grans cistells plens a sobre del cap i que semblen pesar molt, quan la notícia parla de creixement, inversió i empreses? Què ha volgut comunicar el mitjà amb aquesta fotografia? Que això és el que s'entén per progrés a l'Àfrica francòfona? Que el progrés s'està construint sobre el treball infantil? O simplement que aquesta és la imatge que s'espera veure d'un país en vies de desenvolupament?

Fixem-nos en l'altra fotografia a on tenim a dos homes blancs, vestits amb americanes i aguantant somrients un trofeu al jardí del que sembla una ciutat urbanitzada i desenvolupada. Quin missatge està donant el mitjà amb la contraposició d'aquestes dues imatges? Aquí torna a quedar reflectit l'enfocament etnocèntrica esmentat anteriorment.

Si encreuem els percentatges majoritaris de les categories que he elaborat, ens trobem que a les notícies de dones africanes són majoritàriament negatives, que apareixen com amb un paper secundari, no intervenen, sí que s'hi posa els seus noms i cognoms i que la majoria de les fotos a on apareixen mostren elements negatius. Aquesta conclusió és molt pessimista però es pot contraposar observant que també n'hi ha, encara que minoritàries, algunes notícies positives que mostren a dones africanes en una actitud activa i d'empoderament. A més a més veiem que hi ha figures molt rellevants com l'escriptora Chimamanda Ngozie Adichie que també contribueixen a rebatre el discurs negatiu dominant.

11.CONCLUSIONS

Un dels primers objectiu que em vaig plantejar al elaborar aquest treball era el de conèixer la influència dels feminismes a la vida de les dones africanes i he pogut comprovar, que efectivament, hi juga un paper important i que a no es tracta d'una moda provinent de la influència occidental sinó una realitat que s'ha manifestat des de fa molts anys, i segueix, en molts moviments socials africans. A través d'un recorregut històric he aconseguit veure que el feminisme va tenir molt protagonisme per l'assoliment dels drets civils de moltes dones africanes.

Precisament l'absència de referències del feminisme africà és el que em porta a concloure que Chandra Talpade tenia raó quan deia que el feminisme acadèmic occidental ha marginat històricament als moviments extraoccidentals perquè no s'ajustaven als paràmetres o objectius que plantejava. Tot i així, els coneixements obtinguts a través d'aquest estudi em permeten coincidir amb Robin Morgan quan afirma el feminisme és un moviment transnacional i transcultural i per tant, està adaptat al context de cada localització a on aflora. Puc afirmar, doncs, que existeixen moltes formes de feminisme i totes són vàlides però no estan en el debat social perquè els mitjans no les recullen.

Entre els objectius inicials es trobava, també, reflexionar sobre la representació del gènere femení als mitjans de comunicació per així poder interpretar millor com es representen a les dones africanes als mateixos. En definitiva he observat que la representació és menor en comparació amb la dels homes i a més a més no prevalen els mateixos valors que quan es representa als homes perquè la informació està distorsionada per estereotips de gènere o bé perquè el paper que desenvolupen a la notícia deriva d'una figura masculina, la qual cosa no és més que un reflex del sistema patriarcal el qual vivim.

L'anàlisi més concret de la representació de les dones africanes m'ha permès veure, que quan es tracta d'elles s'agreugen la invisibilització i els estereotips. També m'ha permès confirmar la hipòtesi inicial de com els mitjans de comunicació de Catalunya no reflecteixen una imatge positiva ni de progrés de les dones negres africanes. Associen a elles situacions negatives en la majoria dels casos, a excepció de quan han obtingut algun tipus de reconeixement provinent d'alguna institució occidental. A més a més, no es recullen les seves opinions ni punts de vista.

També he pogut observar que les notícies no es tracten de forma imparcial sinó tenyides moltes vegades d'estereotips. Un exemple molt il·lustratiu és el d'una entrevista que fa *El Periódico* a Dorcas Muthoni, una tecnòloga keniana a qui la Universitat Pompeu Fabra va nomenar doctora *honoris causa*. Les dues primeres preguntes que el periodista denoten una ignorància supina i desvergonyida, bàsicament li pregunta, que com pot ser que al seu país hi hagi aquest avenços tecnològics perquè associem Àfrica amb pobresa (vegeu annex nº6).

No pensem que el tractament negatiu de les dones africanes es fruit del desconeixement individual dels periodistes o que es deu a una narrativa cenyida a la línia editorial del mitjà, el problema és estructural, tal i com diu Lucía Mbomio, que assegura que si no veiem referents de persones negres als espais de representació habitualment, i que quan els veiem estan completament estereotipats o lligats a tragèdies, la tendència és pensar que no existeix cap altra realitat més que la fam i les pasteres i aquests son els conceptes que acaben modelant el pensament de les persones.

Anour Abdel-Malek deia que existeix una relació directe entre el manteniment del patriarcat supremacista i els sistemes d'opressió de les persones negres i a persones negres podria afegir-hi a tots els col·lectius que no corresponen a la figura central d'aquest sistema. Aquesta reflexió és del 1981 però la segueix útil per poder entendre el motiu pel qual es perpetuen aquestes dinàmiques negatives per representar a determinats col·lectius. Les queixes que recollia l'Informe McBride (1980) sobre el desequilibri informatiu entre països del nord i països del sud i la tendència la representació negativa dels països no occidentals, segueix estant present avui en dia.

La manera com apareix un col·lectiu representat en els espais simbòlics d'una societat, entre ells els mitjans de comunicació, té uns efectes molt importants per la construcció de l'imaginari col·lectiu. Una companya meva, estudiant de dret, en una conversació sobre aquest mateix treball, em va confessar que la imatge mental que ella evoca quan sent a parlar d'Àfrica és el d'un terreny extens, erm, amb diversos clans que fan vida per les esplanades. Aquestes paraules em van acabar de sorprendre perquè tenint en compte la representació que aquesta companya pot haver vist de les persones negres al llarg de la seva vida, no resulta estrany que sigui l'única manera que té d'imaginar-se el continent africà.

Si sempre veiem representades a les dones africanes dins de les mateixes caselles de mare, víctima o ambdues, és impossible pensar en una alta versió d'elles. Si es fica a tots els subjectes dins del mateix sac i a més a més no tenen l'oportunitat d'intervenir per explicar la seva versió, acaben estant encasellades dins dels mateixos perfils.

Els mitjans de comunicació, que es proclamen plurals i democràtics, en més àmbits que la política i haurien de fer un esforç real per sortir d'aquestes bombolles de pensament i haurien de representar, realment, la diversitat de gènere, de la classe i de procedència en comptes d'estar establerts en narratives que legitimen les desigualtats mundials i condemnem al dret a la diferència i a l'autodefinició.

Personalment considero, que la funció dels mitjans no hauria de ser la d'oferir espectacles basats en tragèdies, miracles i malsons i (cosa que no significa que no s'hagin d'explicar les notícies negatives) sinó denunciar i qüestionar per què les circumstàncies són com són i no s'hi està buscant solucions o si s'està fent, com.

Tinc l'esperança que els avenços tecnològics i la incorporació progressiva de dones i homes negres als espais de representació i a les redaccions d'alguns mitjans, conduirà a una millor cobertura de les notícies referents a les dones africanes i a les no, així com altres col·lectius infrapresentats i fet de forma estereotipada. Per tal de fer una contribució a aquest procés he elaborat un decàleg pel tractament de la informació sobre les dones africanes als mitjans i considero que si s'apliqués, els mitjans començarien a crear noves narratives favorables i inclusives per aquest col·lectiu i probablement altres amb condicions similars.

DECÀLEG DEL TRACTAMENT DE LES DONES AFRICANES ALS MITJANS

- 1.** Evita titulars sensacionalistes i poc informatius.
- 2.** Evita fotografies que retratin situacions precàries i desfavoridores si no aporten informació.
- 3.** No incloguis fotografies de les seves criatures en situacions vulnerables.
- 4.** Contraposa la informació negativa amb dades positives que reflecteixin una realitat alternativa.
- 5.** Molt important: inclou la seva opinió.
- 6.** No afegeixis informació addicional sobre la pobresa, la fam, les malalties i la violència si no està justificada, contrastada i il·lustrada amb dades.
- 7.** Reflecteix la diversitat de col·lectius.
- 8.** Evita mostrar-les cosificades o com subjectes passius incapaços de fer res per millorar la seva situació.
- 9.** No centris tota la informació en elles, qüestiona't els elements estructurals que les fan estar en determinades situacions.
- 10.** Recorda que tothom té dret a la diferència i aquest dret s'ha de respectar.

12.BIBLIOGRAFIA

ADICHIE, N, Chimamanda (2012), *We should all be feminists*, Barcelona (2016) Fanbooks Editorial.

AYOMIDE, Zuri (2018), *Mensajes negativos en los medios sobre la mujer negra y como combatirlos*. Comunidad Online Afroféminas. España.
(<https://bit.ly/2H2oeHi>)

BALLESTEROS, María Dolores (2015), *Louise Labé, identidad y género*. Universidad de Granada. España 2015.

BISWAS, Andrea (2004) *La tercera ola feminista: cuando la diversidad, las particularidades y las diferencias son lo que cuenta*. Universitat Autònoma Metropolitana. Ciutat de Mèxic, Mèxic. (<https://bit.ly/2jg35ft>)

BOURGOING, Robert (1994) *África inventa su Feminismo*. (<https://bit.ly/2HFMrAC>).

CARBY, Hazel (2007), *White woman listen! Black feminism and the boundaries of sisterhood*. Routledge. Londres, Regne Unit, (2007).

CIS. (2018). Barómetro De Abril 2018. *Centro de Investigaciones Sociológicas*, 2. Retrieved from http://datos.cis.es/pdf/Es3210mar_A.pdf Barómetro de abril 2017. (2017).

CLAVO, M. J. (2003). Chandra Talpade Mohanty y su crítica al pensamiento feminista occidental, (2003), pag.121–134.

COOKBURN, Cynthia (1991), *Democracy without women is not democracy: Soviet women hold their first autonomous national conference*, Estats Units, Palgrave Macmillan Journals.7

DE BEAUVOIR, S. (1949). El segundo sexo. *Buenos Aires*, 728.
<https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>

ESCOBAR, A. (1998.). *La invención del 3er mundo. Construcción y deconstrucción del desarrollo*. Grupo Editorial Normal. Massachussets, EE.UU.

GAMBA, S. (2008). Feminismo : historia y corrientes. *Mujeres En Red. El Periodico Feminista*, 1–8.

GOFFMAN, Erving (1975), *Frame Analysis. Los marcos de la experiencia*. Centro de Investigaciones sociológicas y Siglo xxi de España editores, S.A, Madrid. (2006)

HALL, S (1997), *Spectacle of the Other a Cultural Representations and Signifying Practices*, pag.255.279. Sage Publications. Londres,Regne Unit.

HERRERA, G.F., Territorial, D. (2016). *La Importancia de la Gobernanza Participativa y su Incidencia en el Desarrollo Local*.

HIERRO, G. (1992). *La mujer y el mal*, 167–173. Octubre, C. S. W. (2018). CNDC-Declaració escrita 62CSW Octubre 2017 1, 61–63. Isegoría, México.

HOOKE, B. (1997). *Black looks: Race and representation*. *Academy of Management Review* (Vol. 22). <https://doi.org/10.4324/9781315743226>, EE.UU.

KABORÉ, Salimata (2017), *El feminismo según los africanos*. Revista África Fundación Sur. Traduït per Marta Sánchez Capel, Madrid, España.

KOEDT, Anne (1968) *El mite de l'orgasme vaginal* (1968). New England Free Press. Nova York, Estats Units. (1970).

LEINER, B., Cerf, V., & Clark, D. (1999). Una breve historia de Internet. *Ati. Es/DOCS/Internet/ ...*, 1–7. Retrieved from <http://www.escet.urjc.es/~iae/documentos/Practica3Original.pdf>

MARTÍ, R. F. (2003). *La arqueología del género: Espacios de mujeres, mujeres con espacio*. *Cuadernos de Investigación* (Vol. 6).

MBOMIO, Lucía (2008), *Queremos hacer de nosotres, no de lo que somos para vosotros*. Pikara Online Magazine (<https://bit.ly/2CZsnGc>)

MEZA, E, Tania (2017) *La cuarta ola feminista*. Melenio. España. (<https://bit.ly/2JFSJRo>). -BALANDIER, Georges (1971) *Teoría de la descolonización, las dinámicas sociales*. Editorial Tiempo Contemporáneo, S.A. Viamonte, Buenos Aires, (1973).

MOHANTY, C. T. (2012). Under Western Eyes : Feminist Scholarship and Colonial Discourses Author (s): Chandra Talpade Mohanty Reviewed work (s): University I : The Discourse of Humanism (Spring - Autumn , 1984), pp . 333-358 Published by : Duke University Press Under Western. *Feminist Review*, 12(3), 333–358.

MORGAN, Robin (1984), *Sisterhood is global* , Estats Units, Feminist Press.

Organización de las Naciones Unidas. (2014). Igualdad de género: patrimonio y creatividad, 161. Retrieved from http://es.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/cdis/igualdad_de_genero.pdf

PINTO, W. A. (2003). Historia del feminismo. *Revista de La Universidad Autónoma de Yucatán*, (225), 30–45. Retrieved from <http://www.cirsociales.uady.mx/revUADY/pdf/225/ru2254.pdf>

PULEO, A. H., Álvarez, A. N. A. D. E. M., & Ontem, O. F. (2002). EL FEMINISMO COMO TEORÍA Y PRAXIS Alicia H. Puleo, 183–188.

PULEO, A. (1993). *La Ilustración olvidada*. Retrieved from [http://www.reduii.org/cii/sites/default/files/field/doc/La ilustracion olvidada-polemica sexosXVIII.pdf](http://www.reduii.org/cii/sites/default/files/field/doc/La%20ilustracion%20olvidada-polemica%20sexosXVIII.pdf)

TAX, Meredith, 23-08-2018, Las guerrilleras kurdas que hacen frente al Estado Islámico, *The New York Times*.

VELASCO, P., & Marta. (2007). *Sobre el concepto de “violencia de género”. Violencia simbólica, lenguaje, representación. Extravío*, 2(2007), 132–145.

WALKER, R. (1992). *Becoming the Third Wave*. *Ms. Magazine*, 1 2(Jan./Feb.), 2. Retrieved from <http://www.msmagazine.com/spring2002/BecomingThirdWaveRebeccaWalker.pdf>

13.ANNEXOS

Nº1 Imatge corporativa de l'Associació de Juristes Senegaleses, màxima expressió de feminisme africà

Font: Web de SENECEL (*Senegalese Next Generation Leaders*)

Nº2. Guia per entendre les taules d'anàlisi

Actor		P → Protagonista
		V → Víctima
		S → Secundària
Definició		N→ Nom
		N+C→ Nom i cognoms
		A → Anònima
Vocabulari		P/F → Positiu/favorable
		N/A → Negatiu/agressiu
Intervenció		Sí
		No

Nº3 Anàlisi de La Vanguardia

Nº notícia	Contingut	Conceptes clau	Paper	Interve nció	Definició	Vocabulari	Foto		Extensió	Secció	Gènere	Tema	Comentari	Titular	Mes
							Dona	No dona							
1	La notícia va de la primera dama de Zimbabwe que va agredir a una model en un hotel de Johannesburg	acusada, agressió, immunitat diplomàtica, escàndol, mal de cap, crisi, conflicte, atacar, violència	P	No	N+C	N/A	I → model amb un trau al cap i foto de Mugabe seriosa al fons		3 columnes	Viure	Notícia	Política, inestable		Grace Mugabe escapa immune d'Àfrica	Agost
2	Cop d'estat a la dinastia Mugabe i parla del paper de Grace Mugabe	gust per les compres, s'ha anar obrint pas cap a la successió, detencions, setge, militars, arrestat, violència	P	No	N+C	N/A	I → foto petita de la cara		requadre diminut	Intern aciona l	Reporta tges	Política inestable, corrupció		Cop a la dinastia Mugabe	Novembre
3	manifestacions contra el tirà que volia ser etern, Robert Mugabe. La seva dona, Grace Mugabe maquinant per succeir-lo	militars, cop, restituir	S	No	N+C	N/A		I → grup de ciutadans manifestant-se amb una pancarta	¾ de la pàgina	Intern aciona l	Notícia	Política inestable, oc democràtica, corrupte		El tirà que volia ser etern	Novembre
4	Parla dels canvis en la indumentària de les dones africanes que degut al fort auge de les religions monoteistes i regressives, estan perdent llibertat i han d'anar més cobertes	tapar, faldilles llargues, fe masclisme, cristianisme conservador, islam	S	No	A	N/A			1 columna	Internac ional	Part d'una notícia més gran	Indumentària	Dones sense cap tipus d'autoritat ni independència	El shorts de Mandela, vels i faldilles	Juliol
5	Jacob Zuma ja no serà el líder del Congrés Nacional Africà	corrupció, escàndols que contrasten amb la cita "avenç, somnis, aspiracions, esperances.."	S	No	N+C	N/A	I → Winnie Mandela abraçant a Zuma i a Cyril Ramaphosa		2 columnes	Internac ional	Notícia	Política		Zuma s'acomiada del lideratge de CNA	Desembre
6	Pedro Nueno escriu un article d'opinió titulat <i>Descobrint</i> a on parla del progrés a països africans i asiàtics barrejats amb la pobresa i la il·lusió de créixer. De les dones diu que n'hi ha moltes d'emprenedores amb projectes genials i que s'han associat a la WELA	passió, emprenedores, direcció d'empreses, progrés, globalització, negocis, cotxes impressionats – pobresa, misèria, gent amb sacs i carros	S	No	A	P/F			1 columna	Economi a	Article d'opinió	Desenvolupa ment, emprenedoria	Perspectiva positiva respecte a les dones però amb to paternalista	Descobrint	Novembre
7	La dinastia Kaliba està aferrada al govern del Congo,	Anys foscos, corrupció, poder, eleccions	S	Si	N+C	N/A	I → apareix Marie Olive assegurada al		1 pàgina	Internac ional	Notícia	Política inestable,	Dona mare, dona muller → papers passius i cuidadors/ bona aparença, luxe, elit	La finca Kabila	Juliol

	tenen negocis molt pròspers en un país molt pobre, eleccions post posades sine die	indefinides, negocis de la dinastia pròspers, pobresa al país, estranger, negocis , mala administració					costat del seu home					corrupte, no democràtica			
8	La reina Leticia visita Senegal i és rebuda per la primera dama senegalesa	Dona activa, lluita pels drets de les dones, programes l'empoderament de la dona, reduir vulnerabilitat dones nenes, universitat, estudis, oficines, oenegés – vida luxosa, bolsos cars	S	No	N+C	P/F	I → la primera dama caminant al costat de Leticia i rodejats de guardaespalles i gent que aclama		4 columnes	Viure	Notícia	Política	Dona diplomàtica que té accés al luxe perquè és de l'elit del país	El Senegal aclama a Leticia	Desembre
9	Obra de teatre basada en les vivències d'un home que cura a persones refugiades a l'illa de Lampedusa, les dones majoritàriament de l'Àfrica	Curar, violades, camps de refugiats, gran viatge, caos, tràfic de persones, violència	V	No	A	N/A		I → actor a l'escenari representant	1 pàgina	Cultura	Notícia	Refugiats		L'home que cura als refugiats	Octubre
10	Escàndols sobre Grace Mogabe per malbaratament de diners i luxes i per amenaces als possibles successors del seu home	Firts buyer, Gucci Grace, disGrace, escàndol, corrupció, terratrèmol, assetjar, intimidar periodistes, immunitat, despietada, extracció il·legal de diamants, ferotge enverinar, rial, ambicions,	P	No	N+C	N/A	I → junt amb el seu home i amb una expressió seriosa tots dos		7 columnes	Viure	Reportatge	Política corrupta		La reina de Zimbabwe	Novembre
11	Grace Mugabe no ha pogut succeir al seu marit, Robert Mugabe, tot i que en tenia moltes ànsies i portava anys maquinant-ho	Militar, arrest domiciliari, ambiciosa, sense escrúpols, eliminar rivals, assassinat, màgia negra, gastar fortunes en luxe, extracció il·legal de diamants, ambició desmesurada	P	No	N+C	N/A	I→ Mugabe asseguda seriosa y amb una expressió de persona malvada		3 columnes	Qui (edició especial)	Notícia	Política inestable, corrupta	L'article es base en atribuir la culpa de la caiguda dels Mugabe, a la 1ª dama: La seva ambició desmesurada s'ha acabat per sempre amb la dinastia Mugabe	La primera dama que va caure en desgràcia	Novembre
12	Un documental mostra com Hadijatou Mani, del Níger, va poder lliurar-se de l'amo que l'havia comprat als 12 i va guanyar una demanda contra ell "trencant	Vendre (persona), víctima, esclavitud, venuda, treballs forçats, violència sexual, grups armats, home casat amb 4 dones, rebel·lar,	V	Si	N+C	N/A i P/F	I → Hadijatou Mani somrient amb una criatura en braços		5 columnes	Tendències	Breu reportatge	Esclavitud humana		Hadijatou trenca amb el cicle de l'esclavitud	Gener

	la baula de l'esclavitud". Exemple per altres dones del Níger.	escapar, pallisses, pobresa, sequera, trencar esclavitud, analfabeta, vèncer l'estat, coratge dones, exigir llibertat, violència													
13	Breu mostra de la xerrada que va fer Chimamanda Ngozi Adichie al CCCB entre les ponències d'altres figures conegudes	Feminisme, colonialisme, pell negra, escriptora, igualtat, Àfrica occidental, gran públic, aplaudiments	S	Sí	N+C	P/F	I → Adichie assegurada al CCCB amb una periodista parlant		2 columnes	Cultura	Part d'una notícia	Literatura		Allà on cap tot	Octubre
14	Els govern europeus son còmplices de la crisi (abusos, violacions dels DD.HH) migratòria a Líbia aliant-se amb organitzacions mafioses: externalització del control de fronteres → menció d'una dona africana protagonista d'una tragèdia al mar	Crisi humanitària, violació DD.HH, abusos, autoritats corruptes, violència, onegés, mar, pasteres, cossos, morir, nen	V	No	A	N/A		I → primer pla contrapicat i amb el fons desenfocat de les mans de dos homes negres encadenats	5 columnes	Internacional	Reportatge	Refugiats	La dona apareix en un desglossat a on s'intenta humanitzar la tragèdia	Amnistia Internacional acusa la UE pels abusos als migrants a Líbia	Desembre
15	AGM Advocats, que assessoren a empreses europees que vulguin invertir a l'Àfrica occidental, obra oficina a Barcelona	Oportunitats, creixement, assessorament, empreses, facturació, exercici	S	No	A	P/A	I → dues nenes caminant d'esquena carregant grans cistells plens del que sembla cotó al cap per un camí de sorra	I → advocat francès i espanyol aguantant una màscara tribal i amb expressió de felicitat	3 columnes	Catalunya emprèn	Notícia	Economia, inversions	La única foto que el mitjà ha trobat per representar l'Àfrica francòfona és la de dos nenes primes, caminant d'esquenes i portant un cistells que sembla pesar molt al cap, quan estan parlant de creixement, inversió, empreses...? / En contraposició tenim el procés representat per homes adults blancs amb americanes al que sembla una urbanització luxosa	Invertir segur a l'Àfrica Francòfona	Abril
16	El consum de productes blanquejats de pell s'ha disparat, especialment al Japó, Índia, Xina i països africans com Nigèria, Sudan, Togo. Mercat il·legal de cremes no reglamentades i nocives	Pell negra, blanquejar, productes nocius, relació blanc-bellesa, venta ambulant, pocs recursos, masculinització de la tendència, OMS, nociu, mercat il·legal, Índia, Xina	P	Si	N+C	N/A	I → dona negra empastifant-se la cara davant del mirall amb una crema anomenada "Caro Light" que té la imatge d'una dona blanca de cabells llargs i llisos		5 columnes	Tendències	Reportatge	To de pell		No vull ser tant negra	Març
17	La reina Leticia visita Senegal on es rebuda port Marième Faye, primera dama. Visita a dones investigadores, parlen de projectes pels drets de les dones, de en què	Lluita per les dones, mutilació genital, programes d'igualtat de drets, primera dama, enginyera, nedadora olímpica, destí de fons de	S	No	N+C	P/F + N/A	I → Marième Faye, primera dama de Senegal junt amb la reina Leticia caminant i conversant somrients		5 columnes	Viure	Notícia	Política		La reina s'endinsa a l'Àfrica	Desembre

	destinar el fons de cooperació	cooperació, crear projectes, frenar fugides immigrants, projecte humanitari, onegés, granja familiar autogestionada, dones investigadores,													
18	Demi-leigh Nel-Peters ha guanyat el certamen de miss univers representant a Sud-Àfrica. Coneguda per la ser altruista, feminista, ajudar als discapacitats...Està llicenciada a la Universitat North West i ha muntat iniciatives d'autodefensa per les dones	Estudis, títols, reconeixement, bellesa, guanyar concurs, model, llicenciatura, altruista, feminista, lluita contra la discriminació, ajuda als discapacitats, segrestos, robatoris, VIH, programa de protecció per dones	P	Sí	N+C	P+F/ N+A	I →enorme foto transversal de la model lluint la cinta de Sud-Àfrica	I		Qui	Notícia	Concurs de bellesa	Dos aspectes: a) la model no s'assembla gens a una dona negra sud africana, té unes faccions, constitució i cabell molt propers als prototips de bellesa occidentals b) per omplir la pàgina o perquè Nel-Paters no és prou rellevant afegeixen un apartat inferior de “sud-africans rellevants” i 4/5 son persones blanques (Fátima El Boukre)	Una feminista compromesa llueix la corona de miss Univers	Desembre
19	Entrevista a Bill Gates a on critica que els països occidentals deixin de cooperar a l'Àfrica i destaca tots els assoliments positius, menciona a les dones perquè moren en al part	Cooperació, desenvolupament , malària, ebola, SIDA, polio, tuberculosi, progrés econòmic, millor governança, producció, creixement, filantropia,	V	No	A	N/A + P/F		I → Bill Gates		Tendències	Entrevista	Crisi humana		Els filantrops no podem compensar les retallades en l'ajuda dels països rics.	Setembre
20	Un còmic francès retrata el recorregut d'un immigrant ivorià fictici cap a França ple de dificultats i condicions inhumanes. La dona i el fill no estan en contacte amb ell, creu que estan a París. Basat en moltes d'històries reals (viatges de dones)	Immigrants, condicions inhumanes, visat, pobresa, fam, prostitució, éssers humans, violència, Europa no els rep com a humans, venedors ambulants a París, llarg viatge, aventura, peus destrossats, segur caminant	V	No	A	N/A		I → imatges del còmic	5 columnes	Cultura	Notícia	Emigració	L'aspecte positiu d'aquest còmic és que retrata una dura realitat però seguim veient a persones que han de passar per condicions horribles i, encara més en concret, dones negres africanes que es veuen obligades a prostituir-se i a “acceptar qualsevol cosa per tal de seguir endavant”	Un africà se'n va a Europa	Juny
21	A Nairobi hi ha hagut xocs entre la policia i manifestants perquè el guanyador de les eleccions ho ha fet en rares condicions i	Eleccions, irregulars, xocs, policies, protestes, victòria, representació de les elits	V	No	A	N/A	I → primer pla de nenes vestides amb uniformes de l'escola fugint atemorides, cridant i amb les mans al cap, darrere seu hi		3 columnes	Internacional	Notícia	Política inestable	La imatges és molt rellevant	Kenyatta, reelegit amb 98% davant del boicot opositor	Octubre

	la oposició ho va intentar boicotejar						ha homes adult que també fugen								
22	La fundació Codepsa Catalunya està ajudant a persones sense recursos de Sud Amèrica, Àsia i Àfrica perquè pugin dur a terme els seus propis projectes. A Angola, ajuden a camperoles desfavorides a reciclar els barrils de cru per conservar les llavors per la collita	Pobresa, falta de recursos, projectes, desenvolupament , agricultors, guerra civil, petroli, emmagatzemant amb sistema enginyós, reciclatge de barrils de cru, nens soldats, pobresa endèmica, SIDA, violacions com a arma de guerra	V	No	A	N/A + P/F	I → una dona del Tànger llaurant el camp portant a la seva criatura que xucla un biberó a l'esquena		3 columnes	Viure	Notícia	Desenvolupament	Hi ha un desglossat titulat <i>Congo: el país de les violacions</i> a on s'explica que aquest crim és utilitzat com a arma de guerra i que a més de la pobresa endèmica, el SIDA, etc, les nenes i dones del la República del Congo, han de lidiar amb violacions sistemàtiques. Jo crec que no té relació amb el tema i sembla que mai es vulgui donar una visió realment positiva de les dones africanes	Una idea de Barcelona salva collites a Angola	Gener
23	El Tribunal Superior de Kenia ha anul·lat les eleccions per les poques garanties democràtiques, la població tenia por que derivés en violència al carrer i matances ètniques	Eleccions anul·lades, justícia, violència al carrer, oposició, destitució, matances ètniques, frau electoral	S	No	A	N/A	I → dona i home kenians abraçats i elevats per una multitud que celebra l'anul·lació de les eleccions		5 columnes	Internacional	Notícia	Política inestable	Trobo rellevant la fotografia perquè per fi veiem a una dona activista, implicada en la lluita política	Kènia tornarà a les urnes després de confirmar-se el frau electoral	Setembre
24	Militars i policies de diverses ètnies de Sudan del Sud violen a grups de dones, homes, nens de forma sistemàtica coma crim de guerra contra el seu honor i integritat física. Moltes dones son repudiades després pel seus esposos i/o família	Guerra, conflicte, Soldats, militars, violacions, nenes, dones, homes, tortures, castracions, humiliació, violència, violacions en grup, a nens, homes, Amnistia Internacional, necessitat d'assistència, terrorisme, confrontació d'ètnies	V	Si	N	N/A	I → grup de dones sudaneses assegurades al terra junt amb els seus fills i amb expressions de tristesa		5 columnes	Internacional	Notícia	Violacions	La fotografia és molt potent, de desolació i pobresa, a més a més, els relats testimonials son escabrosos i desgarradors.	El Sudan del Sud, la guerra contra elles	Juliol
25	Els alumnes d'un institut de Catalunya van fer una recapten per pagar la carrera a una jove de Sierra Leone que va sobreviure miraculosament a l'ebola, la pitjor epidèmia de la història	Miracle amarg, supervivent de l'ebola , febre, de 4 grapes, sang i vòmit, trauma, cicatrius, festa solidària, recol·lecta, universitat, progrés, estudiar, universitat, país que gira fulla, nens, implicació, solidaritat, empatia, vacuna, virus	P	Si	N+C	N/A + P/F	I → La jove Abi Ngegba assegurada sobre el llit en una habitació blava desendregada i precària		5 columnes	Tendències	Reportatge	Malaltia	També apareix l fotografia dels alumnes comunicant-se amb Abi Ngegba a través d'una vídeo trucada	El miracle que va venir de l'ebola	Abril

26	Somàlia està a punt de patir una crisi humanitària per la fam, les epidèmies, els grups gihadistes que boicotejant l'ajuda humanitària. Els països occidentals han d'intervenir per evitar una 3era onda de morts al país	Sequera, fam mortal, països internacionals i donants, catàstrofe, anys de guerra, estat disfuncional, presència gihadista, ajuda humanitària, desastre, ajuda urgent, nens desnodrits, còlera, morts setmanals, mort d'infants, sequera, absència de pastures, mort de bestiar, pluja, fracàs del sistema humanitari, dones i nens desplaçats prop de nuclis urbans, violència, restriccions donants per antiterroristes, president, desastre nacional, rescat EE.UU i Regne Unit	S	No	A	N/A	I → mare sudanesa tapada amb un el aguantant en als braços al seu fill desnodrit de qui podem veure l'esquena descoberta amb la columna vertebral i la resta d'ossos marcats		5 columnes	Internacional	Notícia	Crisi humanitària	Els homes fan alguna acció per intentar aconseguir recursos, les dones es queden soles en refugis amb els nens → dones subjectes passius a l'espera, és el mateix esquema que en tots els llibres d'història	Somàlia, tres vegades fam	Juliol
27	Chimananda Ngozie Adichie va fer una ponència al CCCB. La notícia parla dels deus llibres, el seu èxit, que és feminista compromesa i de com Beyonce o Dior han utilitzat frases seves en algun moment	Esriptora, feminista, novel·les, conferències, xarxes socials, fama, tendència, idees feministes joves, s'allunyen de l'acadèmia, negritud/ no èxit, reconeixement d'autors no occidentals, crítica al feminisme occidental	P	Sí	N+C	P+F	I → Adichie somrient a la càmera		4 columnes	Cultura	Notícia	Literatura, feminisme	Apareix una crítica al feminisme occidental acadèmic que s'oblida de la resta de feminismes. Els novel·listes no-occidentals son reduïts a antropòlegs i no reben prou reconeixement	Beyonce, Dior, Nigèria i literatura	Octubre
28	Al nord de Nigèria hi ha una situació dramàtica per l'actuació de les Boko-Haram, el govern és incapaç de protegir-los i els militars també comenten massacres als pobles. Son els propis habitants que construeixen xarxes solidàries per protegir i alimentar-	Guerra, inseguretat, violència, incendis, assassinats, atemptats suïcides, ajuda entre veïns, reclam de pau i feina, no ajuda humanitària, govern disfuncional, exèrcit cruel, no protecció,	V	No	A	N/A	I → dona nigeriana gran amb mirada tranquil·la, arrugues i embolicada amb teles, el cap també, seu d'esquena a la paret de canya i en una catifa sobre un terra de sorra	I → refugiats assegurats a una mena de pati interior amb molts nens, homes i dones que, aparentment, no tenen res més a fer que seure i esperar	5 columnes	Tendències	Reportatge	Refugiats, crisi humanitària	La dona de la família protagonista realitza una activitat comercial per sustentar a la família però amb prou feines es menciona. Expliquen, com a novetat, que els afectats no volen ajuda humanitària, només pau, estabilitats i un lloc de treball per guanyar-se la vida.	Sense esperança al nord de Nigèria	Juny

	se. Exigeixen la pau i treball, no ajuda humanitària.	gihadisme, terrorisme,, comerç bloquejat pel terror													
29	Tornen amb les seves famílies dones segrestades per Boko Haram i retingudes en una illa per utilitzar-les com a mullers, esclaves sexuals o carn de canyó. Ara resideixen en un centre on reben assistència	Por, horror, segrest, terroristes, 700 dones segrestades en una illa, noies esclaves-esposes sexuals, cuineres, guerrilleres, carn de canó, rentat de cervell, tranquil·litzants, drogues, cinturons explosius, esclat mercats i mesquites, fugir de la llar nens, ajuda humanitària, escapar, violència robatoris, miliars, soldats, nens soldat, alliberament nenes, suport mèdic, govern, campament, refugiats, tortura, molt baixa alfabetització, pobresa, atur, dot,	V	Sí	A	N/A	I → família nigeriana assegurada amb les mirades perdudes i de tristesa, especialment el pare, sembla que la mare intenta consolar ala noia jove, al fons hi ha moltes més noies joves	II → militars armats enfilats sobre una furgoneta, nen soldat		Internacional	Reportatge	Terrorisme, segrestos		Les altres nenes de Chibok	Maig

Nº3 Anàlisi d’El Periódico

Nº notícia	Contingut	Conceptes clau	Paper	Inter venci ó	Definici ó	Voca bular i	Foto		Extensió	Secció	Gènere	Tema	Comentari	Titular	Mes
							Dona	No dona							
1	Ellen Johnson Sirleaf, primera dona que ha president un país africà, ha cedit, després de 12 anys, el càrreg de presidenta a Gorge Weah, un exfutbolista	Aixecar economia, colonialisme, ebola, depressió	P	No	N+C	N/A	I → foto petita de Sirleaf		Petita quadre d’introducció, notícia estesa a pàgina 15	Noms propis	Notícia	Política		Presidenta sortint de Libèria	Desembre
2	Dorcas Muthoni, tecnòloga i empresària kenyana nomenada doctora honoris causa per La universitat Pompeu Fabra	Fundadora, tecnòloga, aplicacions, digitalització de negocis, desenvolupament, visita a escoles, animar a les joves a estudiar ciència i tecnologia, dones assolint posicions, estudis científics, tecnològics,	P	Si	N+C	P/F	I → foto de Dorcas Muthoni somrient a càmera vestida amb una elegant americana lila i amb cabell curt, natural, arrissat		Tota una pàgina	Societat	Entrevista	Desenvolupament	-Preguntes: No solem associar Àfrica amb tecnologia. Ens equivoquem? / Tot i així, continuem associant el continent amb pobresa	La tecnologia ha canviat profundament l’Àfrica	Desembre
3	Moçambique es un focus de malària, José Garlito en té i un equip mèdic es desplaça per fer-li proves a ell i a la seva família, entre ells la mare // Mare Màquina es una entomòloga del país que cria larves de mosquit però poder experimentar per insecticides i pesticides	Febre, dèbil, cabanya, pocs doctors, insuficiència d’estructures sanitàries, voluntaris, accés difícil, fang, palla,	V	No	A	N/A	II → jove sanitària de moçambiquesa distribueix medicaments a una senyora gran i a un noi jove, darrere es veuen més dones i criatures en una cabanya de palla i fang // Jove entomòloga mostra en un recipient les larves que està criant per poder investigar		Dues	Internacional	Reportatge	Malalties	Ajuda de la Fundació La Caixa (perquè Moçambic conté algunes de les nostres iniciatives estratègiques a escala mundial com curar la malària) i l’Institut de Salut Global de Barcelona / La part positiva és que hi ha una jove científica treballant en el problema → contrapunt a la desgràcia	La trinxera de la malària/ granja d’anòfels	Novembre
4	Grace Mugabe volia succeir al seu home Robert Mugabe però no ha estat possible perquè els militars han pres el poder	Militars, cop d’estat, ambició, ambiciosa, matrimoni amb molta diferència d’edat, malbaratadora, luxe desmesurat, corrupció, enverinament, agressió, violència	P	Si	N+C	N/A	I → foto del matrimoni en un acte públic i es veu a Grace Mugabe dient alguna cosa al seu marit		Tota una pàgina	Internacional	Notícia	Política inestable	És el primer diari que cobreix les notícies sobre Grace Mugabe a on ella parla, no només és acusada de ser malvada i ansiosa de poder	Una dama amb poder	Novembre
5	L’exèrcit ha pres el poder a Rober Mugabe, cap de l’estat des de fa 37 i el mantenen en arrest domiciliari amb la seva	Cop d’estat, militars, arrest domiciliari, violència, inestabilitat,	S	No	N+C	N/A	I → foto igual que el diari ARA, dues joves creuen una carretera tallada per un tanc a Harare		Dues pàgines g	Internacional	Notícia	Política inestable	És una dona emprenedora a l’Àfrica oriental, una raresa → generalització vana sense dades que la fonamentin	L’Exèrcit deté Mugabe i agafa el control a Zimbàbue	Novembre

	dona (Gucci Grace, li agarda la vida luxosa i malbaratar)	elevada pobresa, corrupció, protestes, abusos policials, crítiques internacionals, paisatge degradat, ruïnes, ineficàcia política													
6	Florenc Kiplagat ha batut un rècord de cursa a Barcelona. Ha hagut de treballar molt i fer grans esforços per la seva carrera i per construir un bon futur i present per a les seves dues filles	Esforç, sacrifici, llàgrimes, emprenedora, treballar molt dur, voluntària, solidària	P	Si	N+C	P/F	I → Kiplagat amb els braços estesos en el que sembla un símbol de llibertat// peus de la esportista amb les ungles pintades blaves		Dues pàgines	Esport	Reportatge	Esport	Meritocràcia.	Les llàgrimes de Florence Kiplagat	Febrer
7	Han mort 6 immigrants d'origen africà pel port d'Algeciras, entre ells dones i nadons, dos trobats morts, d'altres han desaparegut a l'estret de Gibraltar	Pitjors presagis, ONG's, cadàvers, immigrants, guàrdia costera, pasteres, mort, unió europea impassible	V	No	A	N/A		I → Guàrdia civil i guàrdia costaner al port d'Algeciras al costat de dues bosses amb 2 cadàvers	Dues pàgines	Societat	Notícia	Refugiats		Sis immigrants moren i 21 més desapareixen a l'Estret de Gibraltar	Gener
8	Hi ha hagut un cop d'estat que, després de 37 anys ha destituït a Robert Mugabe. La seva dona (impopular, corrupte, sense passat heroic i antipàtica) pensava substituir-lo però no ha pogut	Enriquiment propi, població sumida en la misèria, corrupció, horror, infàmia, genocides, massacres, tràfic de mineral, enriquiment de la elit, influència d'EE.UU	S	No	N+C	N/A		I → Robert Mugabe pronunciant un discurs a la universitat de Harare	5 columnes/ mitja pàgina	Internacional	Notícia	Polícia inestable	Grace Mugabe, malvada i avariciosa que ha propiciat la fi de la dinastia Mugabe	El final del dinosaure (sembla)	Novembre
9	Rober Mugabe segueix aferrat al poder, després de de 37 de mal govern que l'ha enriquit i empobrit al poble / Grace Mugabe, la seva dona, poderosa i desapiadada el volia succeir	Aferrar-se al poder/ militars/ inestabilitat/ exèrcit/ arrest domiciliari/ violència	S	No	N+C	N/A		I → Robert Mugabe acomiadant-se després d'un discurs a la Universitat de Harare	5 columnes/ mitja pàgina	Internacional	Notícia	Polícia inestable	Ídem	Mugabe s'aferra al poder i no vol cedir a la pressió de l'Exèrcit	Novembre
10	Moltes persones han sobreviuen en dures condicions arreplegades en camps de refugiats a la riba del llac Txad / Testimoni de Fatima Mahamet, de com van degollar 2/5 fills	Terrorisme, desplaçats, refugiats, camps, violència, malviure, oblidats, cabanya de palla i troncs, infant mor, violència	V	Si	N+C	N/A		I → Refugiats construint una cabanya al costat del llac Txad	Dues pàgines	Internacional	Reportatge	Refugiats, terrorisme		Víctimes de Boko Haram	Octubre

		extremista, negre com l'atzavara, prim com un pal, canvi climàtic, sequera, terror, tragèdia													
11	Alpha, un còmic que relata la història d'un home africà que emigra cap a Europa, prèviament hi ha anat la seva dona i filla (París)	Deserts, camps de refugiats, tanques de filferro, tràfic de persones, immigrants subsaharians que intenten arribar a Europa	V	No	A	N/A		I → fragment del còmic	5 columnes/mitja pàgina	Cultura	Notícia	Refugiats		Diari d'un immigrant	Juliol
12	Un bar de Burkina Farso ha estat objectiu d'un atac gihadista que ha deixat 18 morts	Víctimes, terrorisme, violència, atemptat, joves, combat, operació policia, assalt a la matinada	V	No	A	N/A	I → noia jove asseguda al terra amb les mans al cap, sent assistida per un home i rodejada de molts més que miren i/o graven		5 columnes/ ¼ de pàgina	Internacional	Notícia	Terrorisme	La noia ferida no té nom ni parla, només il·lustra la tragèdia	Un atac a Burkina Farso causa 18 morts	Agost
13	Líbia s'ha tornat un terreny sense llei des que no hi ha Ghadafi i les màfies estan aprofitant per vendre a persones refiades i sotmetent-les a tortures, violacions i vexacions	Malson, patir, tortures, vexacions, no- llei, tatuats com esclaus, situacions atroces, màfies, segrestats, retinguts, venuts, violacions a dones, terreny abandonat, delinqüència, absolut desgovern, guerra, misèria, refugiats	V	No	A	N/A	I → una dona negra renta al seu nadó (nadó d'esquena, nu,) en un palangana asseguda sobre matalassos amb mantes mal posades, pertinences amuntegades i parets brutes. Està en un centre de detenció libi		Dues pàgines	Tema del dia	Reportatge	Refugiats	La dona no té nom i parla, només representa la desgràcia. Si estem parlant d'unes condicions tant dures, la foto d'un mare rentant al seu nadó és el més representatiu? O només busca apel·lar a les emocions i ser sensacionalista?	El malson de Líbia	Juny
14	Onze migrants han mort i 200 més estan desapareguts en un intent de anar des de Líbia fins a Itàlia en unes llanxes precàries a on els fiquen els mafiosos, entre ells dones i nens	Morts, desapareguts, supervivents, refugiats, desgràcia,	V	No	A	N/A			Tres columnes/mitja pàgina	Internacional	Notícia	Refugiats		200 desapareguts a la costa líbia en dos dies	Maig
15	La Caixa i Vaccine Alliance estan fent una gran labor a Àfrica i Sud Amèrica per vacunar a nens malats	Alta mortalitat infantil, malalties, vacunes, sanitat, educació, desenvolupament, sostenibilitats,	S	No	N+C	P/F + N/A	II → infermera li posa una vacuna a un nadó que seu a la falda de la seva mare// Ange Saraka-Yao, directora de Vaccine Alliance firma un pacte amb el president de La Caixa		Tota una pàgina	Obra social	Reportatge	Malalties	Sembla més important el que fa La Caixa i com que no pas les vides de les criatures malaltes	Vacunes per protegir la vida	Maig

16	Jemina Samgong que va guanyar la marató de Río, ha doant positiu enun test de dopatge sorpresa fora de la competició	Atletisme, dopatge, control, violació de les regles, càstig	P	No	N+C	N/A	I → L'esportista mostrant contenta la medalla d'or a Río		3 columnes/ mitja pàgina	Esport	Notícia	Dopatge	<i>El drama dels nens bruixot a l'Àfrica es va conèixer a Occident →</i> alteritat, es tracta de seguir delimitant	La guanyadora de Río de marató dona positiu	Abril
17	30.000 viuen als carrers del Congo perquè han estat repudiats per les seves famílies, viuen menjant de les escombraries, robant, dormen sobre catró...Una ONG italiana els acull i cuida. Les nenes es prostitueixen i pateixen violacions col·lectives com rituals d'iniciació	Nens, repudiats, animisme, bruixeria, vida al carrer, pobresa, misèria, violacions, acollida, educació, ONG salvació	V	No	A	N/A		I → nens a l'edifici d'acollida de la ONG italiana	4 columnes	Internacional	Reportatge	Bruixeria	Absurditat de la creença animista, mala vida dels nens abandonats i pitjor la de les nenes	El calvari dels "nens bruixots"	Abril
18	Jonah Kipkemoi Chesum és un atleta kenyà que ha guanyat la marató de Barcelona, té una discapacitat i ha s'ha esforçat molt per la seva carrera. Amb els diners del premi comprarà una vaca coma sustent familiar regular, junt amb la seva dona i nadó	Vencedor, premi, aldea, transport antiquat, gallines, sacs de blat, seqüela, incendi, economia familiar estable amb la vaca	S	No	N+C	P/F + N/A	I → el corredor junt amb la seva dona i el nadó		5 columnes	Esport	Notícia	Esport			Març
19	Una mare refugiada que ha arribat a Itàlia a la barca de l'ONG Proactiva Open Arms repudia a la seva criatura perquè possiblement sigui fruit d'una violació i més la parís sense assistència ni ajuda. El pacte entre Truqui i la UE perquè la primera frenés als immigrants, no funciona	Plor, drama migratori, rescat, mare rebutja a un nadó, calvari, embarcacions, immigrants, Europa, vulneració dels DD.HH, violència violacions, tortures, mort, infecció, cura del nadó	V	No	A	N/A	II → Dues dones nigerianes assegurades al terra del vaixell d de Proactiva Open Arms, una té un nadó a la falda, la Mary // Nadó dormint arraulida dins d'un bressol de plàstic		Tota una pàgina	Internacional	Reportatge	Refugiats	S'hauria de fer fotografies a criatures indefenses, no és informatiu, només apel·la als se Tota una pàgina sentiments	El plor de la Mary	Març
20	Dues ex segrestades de Boko Haram expliquen la seva experiència al fòrum de Global Educations and Skills	Atac a escoles, homes armats, perill, nom fals, violència, por, terror, mort, causa invisible	P	Si	N	N/A	I → foto de les dues ponents amb grans ulleres de sol per cobrir-se la identitat		½ pàgina	Internacional	Notícia	Terrorisme		La nostra vida està en perill	Març
21	Còmics com <i>Alpha</i> , <i>Refugiada</i> o <i>La Grieta</i> posen el tema dels refugiats sobre la taula per remoure consciències. Històries: dona nigeriana que fugí d'un matrimoni forçat, dona congoleesa que fugí d'una xarxa d'explotació sexual	Impassibilitat de la societat, fugir de la guerra o la misèria, no voluntat pròpia, matrimoni forçat, explotació sexual	S	No	A	N/A	I → mostres dels còmics		Dues pàgines	Cultura	Reportatge	Refugiats		El còmic allarga mà als refugiats Febrer	Febrer

Nº4 Anàlisi Ara

Nº notícia	Contingut	Conceptes clau	Paper	Inter venci ó	Defin ició	Vocabula ri	Foto		Extensió	Secció	Gènere	Tema	Comentari	Titular	Mes
							Dona	No dona							
1	Els dos possibles candidats al lideratge de la Comissió Nacional Africana: Nkosazana Dlamini-Zuma és un d’elles i l’altra és Cyril Ramaphosa	Corrupció, incompetències, vells moviments d’alliberament, pseudo sistema multi partidista, moment delicat, mal estar popular, falta de lideratge, premi Nobel de la pau, lluita, anys durs de supermacisme blanc, apertheid, drets de les dones, llei de l’avortament, trencar amb el patriarcalisme,	P	No	N+C	N/A + P/F	I → Nkosazana Dlamini-Zuma I Cyril Ramaphosa es donen la ma somrients		4 columnes (pàgina sencera)	Internac ioncual	Notícia	Política inestable	Quan descriuen les característiques de la dona, se comencen per la seva vida privada (casada fa 20 anys amb l’expresident de la CNA) i en els actes que ha fet el seu marit que repercuteixen en la seva figura en comptes de centrar-se inicialment, com han fet amb l’home, en el bestial currículum i mèrit polític i social que ella té. Mig text parlat del seu ex-marit i de les coses que aquest ha fet i mig text dedicat als seus mèrits. Home: tot el text dedicat a la seva vida professional, mèrit i fracassos, no sabem res de la vida personal. Frase d’inici de la dona: Nkosazana Dlamini-Zuma és una de les exdones del polígam Jacob Zuma. Frase d’inici de l’home: La revista Forbes atorga a Ramaphosa un patrimoni valorat en 700 milions de dòlars, després d’haver venut les seves participacions en diverses empreses. Firmat per: Marta Rodriguez	Renovació a la cúpula del partit de Mandela	Desembre
2	Koko-Juan David és una coneguda cantant de soul que també té un grup, The Exitements	Moçambic, metges catalans, adopció,	P	Sí	N+C	P/F	I → la jove cantant asseguda en un butaca rient		4 columnes	La portada	Breu reportatge	Música	Excepcionalitat: adoptada per metges catalans, ha estudiat als millors centres americans, és una artista amb una gran veu de soul	Quan estic a l’escenari o de gira soc tota vostra	Desembre
3	Emmerson Mnangagwa és el nou president de Zimbabwe després de la dimissió forçada de Robert Mugabe. Enemistat continua amb Grace Mugabe perquè aquesta volia succeir a Robert.	Substitució, dimissió forçada, cap d’estat, descansar, agitats esdeveniments, enemistat, defensa de drets dels ciutadans, fortalesa, millors capacitats	S	No	N+C	N/A +P/F		I → Foto del nou president	3 mitges columnes	Internac aciona l	Breu notícia	Política inestable	Imatge de dona avariciosa i malvada que volia prendre el lloc al seu bon marit	Mnangagwa pren possessió com a nou president de Zimbàbue	Novembre
4	Robert Mugabe deixa la presidència després de 40 anys al poder	Llegat controvertit, corrupció, malbaratament, militars, comandants de l’exèrcit, ambigüitat, perfil alliberador, exterminar ètnies, guerra per diamants, sistemes universitaris	S	No	N+C	N/A + P/F		I → foto gran del president	Tota una pàgina	Internac ional	Notícia	Política inestable, poc democràtica	Grace Mugabe és mencionada breument per dir que les seves insistències van que destituïssin a l’expresident	La fi política de l’home que va alliberar i espoliar Zimbàbue	Novembre

		avançats, economia estable i forta, tiranisme, despotisme													
5	Robert Mugabe està negociant la seva dimissió a canvi de seguretat. El president confon caixa comuna amb caixa pròpia,	Incertesa política, terres i minerals, capricis, seguretat, vida de luxe, excessos, compres, botigues, guerra de la independència, militar, cops d'estat, dinastia republicana, patriarca dels presidents africans	S	No	N+C	N/A		I → president junt amb militars i polítics		Internacional	Notícia	Política inestable, corrupció	Grace Mugabe encarna la anti-democràcia: <i>Tant és així que a la seva dona, Grace, se la coneix com la Gucci Grace, perquè és altiva, dèspota i gens empàtica, amant del luxe sense límits</i> A més a més s'ha desfet d'oponents polítics, ha fer que es destituís al vicepresident..	Zimbàbue negocia amb Mugabe la seva retirada	Novembre
6	L'exèrcit ha pres Zimbabwe i té en arresto domiciliari a Grace i Robert Mugabe	Militars, control polític, detenció, arrest domiciliari, criminals, patiment social i econòmic, missió, violència, tornar a la normalitat,	S	No	N+C	N/A	I → dues noies joves creuen el carrer tallat per davant d'un tanc militar / El matrimoni Mugabe saludant somrients als seus seguidors en un acte		Tota una pàgina	Internacional	Notícia	Política inestable, mala democràcia, corrupció	De nou, la figura de Grace Mugabe demonitzada	Mugabe, arrestat per l'exèrcit de Zimbàbue	Novembre
7	Alerta a Zimbabwe pels tancs que es dirigeixen cap a la capital	Alerta, tancs, militars, moments convulsos, Gucci Grace, vida d'excessos, violència, marques cares, impopularitat, desconfiança	S	No	N+C	N/A		I → soldats parlant al costat d'un tanc, a prop de Harare	1 columna ample	Internacional	Notícia	Política inestable, mala democràcia, corrupció		Tensió a Zimbàbue per la presència de tancs als carrers de la capital	Novembre
8	Les dones libaneses es van aliar l'any 2005 i van aconseguir que Johnson Sirleaf guanyés les eleccions contra el futbolista George Weah, convertint-se així en la primera presidenta africana	Mobilització, drets de les dones, eleccions, drets de dones, estudis universitaris, carrera ONU, FMI, guerra civil, violacions, fam, mort, Premi Nobel, humilitat, democràcia	P	Si	N+C	P/A + N/A	I → dones libaneses mobilitzades celebrant la victòria		Tota una pàgina	Internacional	Notícia	Política positiva, drets de les dones	El focs es desvia de la figura de la presidenta (mèrits, estudis, premi Nobel) i es centra en el feina i mobilització de les dones normals i corrent: enfocament nou	Conjura de dones per guanyar les eleccions	Octubre
9	Recull de tres temes d'injustícies per motiu de gènere (2 Àfrica i Àsia) per dir que encara hi ha moltes discriminacions al món sobre la figura de la dona i per tant, queda molt feina per fer encara	Bruixeria, retrocés, ablació, inseguretat, aïllament, violència de gènere, desigual accés a l'educació, matrimonis forçats, animisme, explotació sexual, feminisme clàssic, religió, tradicions familiars, incultura, necessitat de seguir treballat	P	No	A	N/A			3 columnes	Claus dels dia	Editorial	Situació mundial de dones desfavorides	Faltaria un contrapunt per demostrar que tot i aquestes situacions, hi ha avenços molt positius, escolarització, etc	El camí massa lent de l'alliberament de la dona	Setembre
10	A Ghana existeixen campaments on s'hi refugien dones que	Força, en contra de la voluntat, desconfiança, 4	P	Si	N+C	N/A -P/F	II → Les dues protagonistes assegudes davant		Tota una pàgina	Internacional	Reportatge	Dones desfavorides	La Vanguardia és capaç d'anar als llocs recòndits a buscar aquestes notícies tan surrealistes però no es capaç d'anar al	Perseguides per ser "bruixes"	Setembre

	han estat acusades i repudiades per ser “bruixes”. El govern ho va prohibir però en comptes de minvar, creixen	dona del seu marit, mort infantil, ritual, funeral, esperit, ritual, nord progrés i alfabetització, sud contrari, marginar, estigmatització, violència, falta d’aigua i electricitat,					d’una casa de fang amb expressions molt serioses / Mapa que situa on és Ghana						nord a mostrar el progrés i les altes tasses d’alfabetització de les que parla. Quina idea d’Àfrica està reforçant?		
11	Brigitte Yoboué és la presidenta de Fondatrice, una associació que promou el cultiu de la terra a Bouaká, Costa d’Ivori, i empodera a les dones perquè facin projectes propis i tinguin autonomia econòmica	Emprenedora, activista, projecte, evitar joves emigrar, bones dades macroeconòmiques però pobresa, no alfabetització, marginació, estima al poble, fundació, combatre per les dones, considerades inferiors a la zona rural, comprar llapis, llibres, cotxes.. individualisme/unió per fer la força, millores: més centres sanitaris, educatius, emigració Europa amaga dolor i mort al Mediterrani, terra fèrtil, autonomia financera, govern desordenat no garanteix els drets humans, mala ús de la riquesa	P	Si	N+C	P/F +N/A	I → Brigitte Yoboué camina somrient per Gran Via		Tota una pàgina	L’entrevista	Entrevista	Dona empenedora	Visió positiva, projectes fets pels propis autòctons i que els dona autonomia i valor i autoestima // rebuig directe a l’emigració (aspecte nou)	“Quan sento joves africans que volen anar a Europa els pregunto: «A fer-hi què?»”	Setembre
12	Es celebra a Perpinyà el festival <i>Visa pour l’image</i> i les exposicions son sobre històries internacionals (Perú, Nepal, Àfrica)	Ritual a l’adulesa, empoderament, valor, postura perfecte, actitud	S	No	A	P/F+N/A	I → fila de noies joves africanes vestides amb indumentàries tradicionals, amb els pits descoberts i amb cares de desafiament i de felicitat , la del mig és albina		Dues pàgines	Cultura	Notícia	Fotografia	El que és rellevant d’aquí és la fotografia principal a on apareixen aquestes joves africanes, no sabem ni el país, vestides amb roba tradicional i amb els pits descoberts, no tenen nom, no sabem d’on son, ni parlen, només són una instantània d’algun fotògraf per guanyar un certamen	Caçar la vida amb una càmera	Setembre
13	Kènia ha prohibit l’ús de, fabricació, venta de bosses de plàstic, altes multes i penes de presó de 1 a 4 anys . El continent africà és pioner en aquesta lluita	Contaminació, peixos que es mengen el plàstic, combatre, pioners, medi ambient, mesures desorbitades	S	No	A	N/A	I → foto devastadora d’un abocador d’escombraries ple i en un lateral hi ha una dona keniana amb una bossa recollint restes de plàstic. Al fons s’hi veu un vaca pasturant, aus carronyeres menjant i volant enmig d’un cel completament gris i contaminat		3 columnes	Internacional	Notícia	Contaminació	Una notícia tant positiva com aquesta s’ha d’il·lustrar amb una imatge tant catastròfica? La dona és anònima.	Multes i presó de fins a 4 anys per fer servir bosses de plàstic a Kènia	Agost

14	Isabel Dos Santos, filla de l'actual president d'Angola, és la dona més rica d'Àfrica, el seu pare porta molts anys al poder	Negoci, pobresa camperols, mortalitat infantil, petroli, inversió estrangera, guerra civil, riquesa, govern corromput i elits , mines, nen ferit per una mina joguina, hospitals, imperi, govern oligàrquic	S	No	N+C	N/A	I → Isabel Dos Santos, dona més rica d'Àfrica segons la revista <i>Forbes</i>		Tota una pàgina	Carreteres secundàries	Reportatge	Riquesa mal distribuïda +, govern poc democràtic		Angola, en nom del poble	Agost
15	Zihle Zwane/ Karabo Ricks i Goitse Lubuto són 3 protagonistes entre els joves d'aquests reportatges: joves sud-africans que emprenen projectes artístics propis i que representen la nova democràcia i la fi de l'apartheid (Nascuts lliures)	Prominent família, beca, universitat, era post colonial, lluita democràtica, poder blanc encara, superestructures iguals que abans, farts de la política, escèptics de cara al futur, assassinats, poca transparència política, criminalitat, massacres de miners, parits poc representatius, millor futur, passió, llibertat	P	Sí	N+C	P/F + N/A	I → Zihle Zwane asseguda al seu taller on es poden veure mostres dels seus quadres fets amb sal // Karabo Ricks i Goitse Lubuto enfilades sobre una roca enmig 'un camp sec i amb uns estils moderns i alternatius		4 pàgines	Ara diumenge	Reportatge	Joves emprenedors africans	Visió diferent a la pobresa, la guerra i la misèria	Els joves lliures de Sud-Àfrica	Agost
16	Al nord de Kènia hi ha un campament de refugiats amb tantes persones com Tarragona i Girona juntes, que fugen de la guerra la fam. Testimoni de Nafiso Mohamed Noor, mare de 5 fills	Guerra, refugiats, sobreviure, violència, desesperats, fugir de la guerra, fam, terrorisme, militars, disparen, no aigua, no font d'ingressos, eleccions fraudulent, violència	V	Sí	N+C	N/A	I → 5 fills de la protagonista al campament. Alguns somrients, altres no, 2/3 nenes amb un vel cobrint-los el cap		Tota una pàgina	Internacional	Notícia	Refugiats	L'única que diu és que abans de la guerra, la protagonista regentava una botiga de roba // Hem sembla irrespectuosos posar les fotos d'aquests infants, si la entrevista és a la mare perquè no se li fa a ella, o al camp, no s'ha de jugar amb les imatges vulnerables dels nens	La vida al camp de refugiats més gran del món	Agost
17	Crisis mundial de persones desplaçades i refugiades que dona lloc a situacions inhumanes, a esclavitud, explotació i venda sexual de dones	Exclusió, esclavitud, terrorisme, guerra, violència, violència, migrar pel mar, refugiats, mercat d'esclaus, segrestos, tràfic, negoci lucratiu	V	No	A	N/A		I → homes negres tancats dins d'una garjola i traient les mans i els peus pels forats de la reixa tot mirant a la càmera a Líbia	Tota una pàgina	Un pam de món	Reportatge	Refugiats		Camps de refugiats	Maig
18	Detinguda una màfia xinesa a Barcelona que entre altres activitats tèrbles obligava a dones a prostituir-se, entre elles dones africanes	Màfia, explotació, tràfic humà, prostitució, violència	V	No	A	N/A		I → fotografia borrosa del pis dels detinguts	3 columnes	Societat	Notícia	Delinqüència		La màfia xinesa canvia el tèxtil per l'exportació de marihuana	Abril
19	El SICAR acull a víctimes del tràfic	Tràfic de persona, menors, prostitució,	V	No	A	N/A			1 columna petita	Societat	Notícia	Tràfic humà		Un 17% de les dones explotades ateses per	Març

	humà, entre elles moltes dones d'orogen africà sotmeses a una xarxa d'esclavitud i a deutes amb la màfia que els ha portat	deute, forçades a l'explotació, perill, famílies també, xarxes d'esclavitud, violència											SICAR són menors		
20	Dones colombianes s'uneixen per conscienciar a les tribus d'indígenes sobre lo negativa i perjudicial que és l'ablació. El 3er país del món a on es fa més és a Etiòpia.	Vida rural, no infraestructures sanitàries,	V	No	A	N/A		I → dona d'una comunitat indígena de Colòmbia carregant llenya a l'esquena acompanyada d'una nena molt petita que camina darrere seu	Tota una pàgina	Internacional	Reportatge	Ablació	No entenc perquè és important destacar la religió en el títol en comptes de posar l'accent en la labor d'aquestes dones que estan fent una gran feina de cura, ajut i de conscienciar // el continent asiàtic i l'africà són dos focus més d'aquest conflicte // mapa a on l'Àfrica subsahariana queda retratada com la zona més gran i greu per les dones de ser mutilades	L'ablació en territori catòlic	Febrer
21	El govern de Kènia ha tancat el camp de refugiats més gran del món perquè diu que hi ha terroristes infiltrats. Fa 25 anys que existeix aquest camp	Refugiats, guerra civil, fugir, fam, terrorisme, guerra crònica, conflictes, sequeres, coaccions, violència	V	No	A	N/A	I → dues dones vistes des del costat d'un autobús, elles estan dins i porten vels al cap. Són part de volum de gent desplaçada		Dues pàgines	Internacional	Notícia	Refugiats		Tanca el camp de refugiats més gran del món	Gener
22	Chimamanda Ngozie Adichie ha fet una ponència al CCCB parlant amb Anna Guitart// Arundhati Roy és una escriptora índia que ha publicat una novel·la, última fou al 1997	Feminisme, estudis universitaris, novel·les, gran acollida lluita, empoderament, activisme	P	Si	N+C	P/F	Ngozie Adichie somrient a la càmera amb un vestit colorit d'estampats africans		Dues pàgines	Ara llegim	Notícia	Literatura, activisme, feminisme		Dues veus potents contra la desigualtat	Octubre

Nº5 Anàlisi El Punt Avui

Nº notícia	Contingut	Conceptes clau	Paper	Intervenció	Definició	Vocabulari	Foto		Extensió	Secció	Gènere	Tema	Comentari	Titular	Mes
							Dona	No dona							
1	El risc de mutilació genital femenina en territori català ha disminuït perquè centres educatius i ajuntament fan una labor de prevenció que el govern no fa sinó que només realitza una intervenció policia	Disminució, ablació, pràctica arrelada, risc creixent a les CC.AA, negligència del Govern per no prevenir, alguns ajuntaments gran labor	V	No	A	P/F + N/A		I → gràfic que indica la quantitat de subjectes en risc per origen i província, figura dibuixada del perfil d'una nena negra	6 columnes, mitja pàgina	Nacional	Notícia	Ablació	Perspectiva positiva i no dramàtica i catastrofista	Baixa un 6% el nombre de nenes en risc d'ablació	Novembre
2	Fina Farrés rep el premi Maria Casajuana per la seva labor activista en defensa de les dones. Actualment fa campanya, alliberament política ruandesa empresonada des de 2010 per “atrevir-se a optar a un càrrec públic”	Activista, implicació dona, vida social, laboral, repressió, poder imperant, mala democràcia	S	No	N+C	N/A		I → activista Fina Farrés amb un n cartell de la política ruandesa Victoire Ingabire		Societat	Notícia	Activisme		Per les causes oblidades	Març
3	L'associació SICAR ha atès a 155 persones durant 2016 i la majoria d'elles dones africanes, especialment nigerianes vinculades a tràfic de persones	Tràfic de persones, víctimes, menors, servei jurídic, orientació, habitatge	V	No	A	N/A			½ columna	Societat	Notícia	Tràfic de persones	Perspectiva positiva i no dramàtica i catastrofista → labors de millora i atenció, no sensacionalista g	Un centenar i mig de víctimes ateses per tràfic de persones el 2016	Març
4	La Fundació Dexeus Salut de la Dona ha practicat 82 operacions de reconstrucció dels genitals de dones emigrants que hagin patit mutilacions genitals, les operacions son gratuïtes, hi ha una altra fundació que n'informa a les potencials operades. La majoria de dones son d'origen africà i tenen entre uns 27 anys	Fundació, pionera, gratuïta, reconstrucció de genitals femenins mutilats, dona, Àfrica, joves, reconstrucció aspecte, sensibilitat,	V	No	A	P/F +N/A		I → Doctor Barri Soldevila practicant una operació post ablació	6 columnes inferiors , ¼ de pàgina	Nacional	Notícia	Ablació	Perspectiva positiva i no dramàtica i catastrofista	Dexeus ha fet 82 reconstruccions post ablació a dones des del 2007	Febrer
5	L'exèrcit de Zimbabwe ha fet el que sembla un cop d'estat per destituir a Robert Mugabe, president durant més de 3 dècades i es creu que podria ser perquè Grace Mugabe, la seva dona, volia accedir al poder i al partit principal no li agradava aquesta idea	Exèrcit, bloqueig, cop d'estat, funcionar amb normalitat, retenció, pobresa, criminals,	S	No	N+C	N/A		I → Un jove de Zimbabwe llegeix el diari <i>The Herald</i> sobre el cop d'estat de l'exèrcit	6 columnes inferiors , ¼ de pàgina	Món	Notícia	Política inestable	És l'únic dels mitjans analitzats que cita mitjans africans. No es del·laïta demonitzant la figura de Grace Mugabe.	L'exèrcit controla Zimbabwe i té retingut Mugabe a casa	Novembre

«La tecnologia ha canviat profundament l'Àfrica»

DORCAS MUTHONI Tecnòloga i empresària kenyana

► Pionera ► Dorcas Muthoni, tecnòloga kenyana i investigadora honoris causa per la Universitat Pompeu Fabra, diuença passat.

|| MICHELLE CARRANZA
BARCELONA

En una mateixa raó d'una dècada, amb 24 anys, l'empresària kenyana Dorcas Muthoni (Nyeri, 1993) va fundar OpenWorld. Ara, aquesta comunitat està entre les principals del sector d'internet a l'Àfrica: fa servir programari lliure per a aplicacions que van del govern electrònic a la digitalització dels negocis. Tot i així, Muthoni no ha deixat de visitar escoles per animar altres joves africanes a dedicar-se a l'activitat tecnològica. Un dels seus projectes consisteix a fer sessions gratuïtes a canvi que les alumnes es comprometin a replicar la sessió amb altres noies. D'aquesta manera, Muthoni va ser investigadora honoris causa per la Universitat Pompeu Fabra.

«No podem associar l'Àfrica amb tecnologia. ¿Ens equivoquem?»

«La tecnologia ha canviat profundament l'Àfrica. A Kenya es va iniciar Mpesa, el pagament per missatge de mòbil: la gent no fa servir targetes de crèdit, sinó que s'intercanvia diners a través del mòbil. Pots transferir diners en tres segons. Així ha incrementat les transaccions».

«I, tot i així, continuem associant al continent amb la pobresa...»

«El que s'ha fet fins ara per contribuir a la pobresa no ha donat els fruits desitjats. La tecnologia està canviant el món, i també pot ajudar a canviar la manera com abordem la pobresa».

«Si no hi ha tecnòlogues, es fan productes no alineats amb les necessitats de les dones»

«Per exemple?»

«Per exemple, la nostra empresa treballa amb petits empresaris per digitalitzar els seus negocis. Amb una aplicació d'Android, un empresari africà pot acreditar des de la botiga o des del seu mòbil a milers de clients».

«¿Què la motiva a promoure la clència la tecnologia entre les joves africanes?»

«La capacitat d'innovació és tan elevada en la quarta revolució industrial. L'ocasió de donar en les carreres científiques a l'Àfrica farà que el seu futur sigui encara més difícil que el seu present».

«¿Per què la tecnologia per l'acció social de dones que hi ha?»

«La perspectiva de les dones pot ser sempre la discussió. Si no hi ha tecnòlogues, acaben fent productes que no s'ajusten amb les necessitats de les dones. A la facultat no hi havia llocs per a dones, s'acostava que no calien».

«¿Han millorat les coses?»

«Més dones estan aconseguint posicions de responsabilitat. Les joves se senten més segures a l'escollir carreres científiques i tecnològiques. Hi ha tota classe de grups i associacions de programadores».

«¿Quins obstacles hi ha?»

«Sobretot, la falta de models. Moltes noies, com ara jo, vaig passar a mi, creient en entorns masculins, on no tenia ni idea del que és un enginyer, i encara

tenia una dona enginyera».

«¿Com va passar del camp a la ciutat?»

«M'interessava el disseny. El meu pare volia que fos metge, però a mi no m'agradava l'arquitectura i sempre he pensat en el que m'agradava. Vaig fer un curs de disseny que parlava molt d'internet. Vaig pensar que això m'interessava. Vaig acabar apassionant-me amb l'informàtica, a la Universitat de Nairobi».

«¿Com va néixer la idea de crear la seva pròpia empresa?»

«El meu primer treball va ser portar internet a les universitats de Kenya. Vaig descobrir el programari lliure per fer funcionar els servidors. Quan parlava d'això, de la possibilitat de tenir correus electrònics o programes sense pagar, notava una gran sorpresa i excitació. En vaig adonar que hi havia una gran demanda d'aquest software».

«¿Quins models li van inspirar?»

«En va inspirar un gran mentor, Wangari Maathai, primera dona africana a aconseguir el premi Nobel de la pau, el 2004: una líder en conservació ambiental, promesa a partir del canvi climàtic, que va aconseguir que dones rurals plantessin milers d'arbres. Ells van haver polítics que ajudessin la van combatre amb violència, fins i tot física. Ells va inspirar que fins una professional, científica, i una persona molt centrada en els seus objectius, se

L'ADN de la setmana

PER PUIGDOMÈNECH

Esquerra...

No estem parlant de política, sinó de la nostra orientació en l'espai. Com la definim i com ens hi movem és producte de la nostra educació, però no del tot. Així és el que marca un treball de perenne ligadura: llavors en què hem arribat al moment de percebre la dreta i l'esquerra. Sembla que des de l'època de la nostra infància som capaços de distingir com els objectes estan distribuïts d'esquerra a dreta.

L'experiment ha estat espectacularment difícil perquè no és fàcil analitzar el que mares i pares ens ensenyan a través dels seus gestos, amb cura i amb tendresa en un hospital de París, però una quantia es van posar a plorar, altres es van adormir i en altres casos els pares ho van interferir i l'experiment no es va poder fer. Finalment, van analitzar

Uns investigadors han analitzat com els nadons perceben els dos costats

com els nadons (ja a mitjan de cada segle) llueixen la vista a la dreta o a l'esquerra quan els presentem figures formades per molts o pocs elements. Els investigadors conclouen que, fins i tot en edats tan inicials, els nadons associen l'esquerra amb pocs elements i la dreta amb molts. La implicació és que quan produïm una obra que forma una progressió en volum d'esquerra a dreta estem seguint una pauta que no és apresa, sinó innata.

El nostre organisme és simètric, però fins a cert punt. És cert que en termes generals la distribució de les diferents parts del cos és simètrica a dreta i esquerra, però en l'interior tenim els òrgans distribuïts de forma asimètrica i el cervell no té les mateixes funcions a la dreta que a l'esquerra. Alguns de nous llocs són esquerrans i altres dretans, i sabem distingir ja cops amb dificultat un costat de l'altre. Algunes d'aquestes tendències són clarament culturals: per exemple, hi ha cultures que s'escriuen en una direcció i en una altra. Però sembla que quan nascem ja tenim una tendència a ordenar les coses de dreta a esquerra. Més tard ensenyan a altres tendències que ens ensenyan de fer coses dretes i coses esquerranes, i com mares i pares.